

Όνόματα ανθρώπων και τοπωνύμια που πρωταγωνίστησαν κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821.

Υπάρχουν 503 ονομασίες σε αυτόν τον κατάλογο.

Αβαρικιώτης ή Κωστόπουλος Ιωάννης (Γιαννακός, + περ. 1860)

Αγωνιστής του 1821 από τον Αβαρικό Τριχωνίδος. Ως οπλαρχηγός πήρε μέρος σε πολλές μάχες και στην πολιορκία του Μεσολογγίου. Τιμήθηκε με το βαθμό του χιλίαρχου.

Αβραντίνης Αναστάσιος

Αγωνιστής του 1821 από τις Σπέτσες, ο πρώτος που ανέβηκε στα τείχη της Τριπολιτσάς (23 Σεπτεμβρίου 1821) και συνέβαλε σημαντικά στην άλωσή τους.

Αγγελίδης Φώτιος, (+1837)

Αγωνιστής του 1821 και φιλικός από την Οδησσό. Ήταν διαγγελεύς του Αλεξ. Υψηλάντη στη Μολδοβλαχία και κατόπιν κατέβηκε στην Ελλάδα και έγινε αξιωματικός του Τακτικού Στρατού (λοχαγός) υπό τον Φαβιέρο και τον Τσωρτς. Διετέλεσε υπασπιστής του αρχιστρατήγου και φρουραρχος Μονεμβασίας. Μετά το τέλος της Επανάστασης εγκαταστάθηκε στο Ναύπλιο.

Αγία Λαύρα

Ιστορικό Μοναστήρι στα δυτικά των Καλαβρύτων, αφιερωμένο στην κοίμηση της Θεοτόκου. Ιδρύθηκε τον 10ο αι. από τον αυτοκράτορα Βασίλειο Α' τον Μακεδόνα. Εκεί βρίσκεται η κάρα του αγίου Αλεξίου και η μονή πανηγυρίζει στη μνήμη του στις 17 Μαρτίου. Στο προαύλιο του παλαιού ναού στις 17 Μαρτίου 1821 (αγίου Αλεξίου), ύψωσε το λάβαρο της Επανάστασης ο μητροπολίτης Παλαιών Πατρών Γερμανός.

Άγραφα

Ορεινή περιοχή της Στ. Ελλάδας στο ΒΔ τμήμα της Ευρυτανίας. Η ονομασία της οφείλεται στο ότι κατά τα πρώτα χρόνια της Τουρκοκρατίας, τα χωριά της περιοχής δεν καταγράφηκαν στους φορολογικούς καταλόγους των Τούρκων, παρέμειναν δηλαδή "άγραφα". Πριν από την Επανάσταση του 1821 κατέφευγαν εκεί όσοι ήθελαν να αποφύγουν τις διώξεις των Τούρκων και έτσι έγινε κέντρο επαναστατικού αγώνα, όπου έδρασαν περίφημοι κλέφτες και αρματολοί (Καραϊσκάκης, Ράγκος, κ.ά.).

Αθανάσιος Πετμεζάς

Το 1796 μαζί με τον Κολοκοτρώνη και Ζαχαρία δημιούργησαν την Αρματωλική Ομοσπονδία είχε γίνει ο φόβος και ο τρόμος για τους τούρκους. Σκοτώθηκε μέσα στον Πύργο του στα Σουδενά Καλαβρύτων κατόπιν προδοσίας το 1804.

Αλαμάννα

Άλλη ονομασία του ποταμού Σπερχειού. Στην πέτρινη γέφυρα της Αλαμάννας έγινε στις 23 Απριλίου 1821, η περίφημη μάχη ανάμεσα στους Έλληνες με αρχηγό τον Αθανάσιο Διάκο και τους Τούρκους των Ομέρ Βρυώνη και Κιοσέ Μεχμέτ. Στη μάχη αυτή τραυματίστηκε και συνελήφθη ο Διάκος, που βρήκε την επομένη μαρτυρικό θάνατο στη Λαμία.

Αλέξανδρος Υψηλάντης (1776-1807)

Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης (12 Δεκεμβρίου 1792 - 31 Ιανουαρίου 1828) ήταν Έλληνας πρίγκιπας, στρατιωτικός, λόγιος και αρχηγός της Φιλικής Εταιρείας.

Το 1810 κατατάχτηκε με το βαθμό του ανθυπίαρχου (ανθυπολοχαγός του Ιππικού) στο σώμα των επίππων σωματοφυλάκων του Τσάρου Αλέξανδρου Α' της Ρωσίας. Διακρίθηκε στους πολέμους κατά του Ναπολέοντα, όπου στη μάχη της Δρέσδης, (27 Αυγούστου 1813), έχασε το

δεξί του χέρι (21 ετών). Το 1814-1815 συμμετείχε και αυτός ως μέλος της αυτοκρατορικής ακολουθίας στο Συνέδριο της Βιέννης με το βαθμό του υποστράτηγου. Κληρονόμος των μεγάλων παραδόσεων και προσπαθειών της οικογένειας των Υψηλάντηδων, είχε θέσει ως μεγάλο σκοπό και όνειρο της ζωής του την απελευθέρωση του ελληνικού έθνους. Εξ αυτού και ο φλογερός ενθουσιασμός του και η μεγάλη φαντασία του εύκολα μπορούσαν να τον παρασύρουν σε πολύ παράτολμα εγχειρήματα. Μάλιστα, στο Συνέδριο της Βιέννης, εξέφρασε την άποψη ότι το ζήτημα των Ελλήνων είναι υπόθεση του χριστιανισμού και του ανθρωπισμού που θα πρέπει να αναχθεί σε υπόθεση όλων των Βασιλικών Αυλών της Ευρώπης. Ο Υψηλάντης εκδίδει προκήρυξη ανεξαρτησίας, περνάει τον ποταμό Προύθο στις 22 Φεβρουαρίου 1821 και υψώνει τελικά τη σημαία της Επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες και συγκεκριμένα στο Ιάσιο της Μολδοβλαχίας, δύο μέρες αργότερα, στις 24 Φεβρουαρίου εκδίδοντας επαναστατική προκήρυξη με τον τίτλο Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος. Συγκροτείται ο Ιερός Λόχος αποτελούμενος από 500 σπουδαστές. Στις 4 Μαρτίου οι Έλληνες ναυτικοί κυριεύουν και εξοπλίζουν 15 πλοία, ενώ στις 17 Μαρτίου ο Υψηλάντης υψώνει τη σημαία στο Βουκουρέστι, αντιμετωπίζοντας το στρατό τριών πασάδων στο Γαλάτσι, το Δραγατσάνι, τη Σλατίνα, το Σκουλένι και το Σέκο (Γεωργάκης Ολύμπιος και Ιωάννης Φαρμάκης). Ο στρατός του Υψηλάντη καταστράφηκε στη μάχη του Δραγατσανίου στις 7 Ιουνίου 1821 και υποχώρησε προς τα αυστριακά σύνορα. Ο Υψηλάντης παραδόθηκε στους Αυστριακούς, φυλακίστηκε και απελευθερώθηκε στις 24 Νοεμβρίου 1827. Η κλονισμένη υγεία του δεν του επέτρεψε έκτοτε να βοηθήσει το επαναστατημένο έθνος. Δύο μήνες μετά την αποφυλάκισή του στις 31 Ιανουαρίου 1828 πέθανε στη Βιέννη.

Αλμείδα Αντόνιο (Figueira d'Almeida, 1784-1847)

Πορτογάλος αξιωματικός και φιλέλληνας από το Έλβας. Διακρίθηκε σε πολλές μάχες (Τριπολιτσά, Χίος, Αττική).

Αμπάτης Ιωσήφ (Abbati, 1780-1850)

Φιλέλληνας από το Μπονιφάτσο της Κορσικής. Στη μάχη του Πέτα κυρίευσε μία τουρκική σημαία.

Αμπατιέλλος

Επώνυμο οικογένειας φιλικών και αγωνιστών του 1821 από την Κεφαλονιά.

Αμπλιανή

Τοποθεσία στην Παρνασσίδα ανάμεσα στη Γραβιά και τα Σάλωνα (Αμφισσα), όπου στις 14 Ιουλίου 1824 έγινε μάχη μεταξύ 10.000-12.000 Τούρκων και 3.000 Ελλήνων με αρχηγούς τους Κ. Τζαβέλα, Πανουργιά, Δυοβουνιώτη, Ανδρούτσο, Καραϊσκάκη κ.ά. όπου νίκησαν οι Έλληνες.

Αμφιλοχία

Πόλη του νομού Αιτωλ/νίας στον Αμβρακικό Κόλπο. Εκεί έγινε το 1825 μεγάλη μάχη ανάμεσα στους Έλληνες υπό τον Γ. Καραϊσκάκη, οι οποίοι νίκησαν τους Τούρκους. Απελευθερώθηκε το 1829.

Αναγνωστακήδων Οπλαρχηγών

Οικογένεια Λακώνων αγωνιστών.

Αναγνωσταράς Χρήστος (1760-1825)

Περιώνυμος φιλικός, αγωνιστής, στρατιωτικός και πολιτικός από το χωριό Αγρίλος της Αρκαδίας. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία. Πήρε μέρος και διακρίθηκε σε πολλές μάχες (Καλαμάτα, Τριπολιτσά, Βαλτέτσι κ.ά.).

Αναγνωστόπουλος Παναγιώτης (1790-1854)

Όνομαστός για τη δράση του φιλικός από την Ανδρίτσαινα. Πήρε μέρος σε πολλές μάχες. Το 1826 ήταν πληρεξούσιος στην Γ' Εθνοσυνέλευση.

Αναγνώστου

Όνομα δύο εξαδέλφων αγωνιστών του 1821 από το Καρπενήσι. Πολέμησαν με τους Ράγκο και Νικηταρά.

Ανδρέας Ζαΐμης (1791-1840)

Γιος του προηγούμενου, αγωνιστής και πολιτικός. Διετέλεσε αργότερα πρωθυπουργός της νεοσύστατης Ελλάδας. Νέος μύηθηκε στην Φιλική Εταιρεία, εγκατέλειψε τις σπουδές του στην Ιταλία και πήρε μέρος στην Επανάσταση, μαχόμενος στην πολιορκία της Πάτρας και στο Μεσολόγγι. Χρημάτισε πληρεξούσιος στη συνέλευση της Επιδαύρου το 1822. Το 1826, μετά τα δραματικά γεγονότα του Μεσολογγίου, ανέλαβε με απόφαση της Τρίτης Εθνοσυνέλευσης (που διέκοψε τις εργασίες της) πρόεδρος της «Διοικητικής Επιτροπής της Ελλάδος», αναλαμβάνοντας την ευθύνη της διακυβέρνησης και της συνέχισης του Αγώνα. Επί Καποδίστρια διορίστηκε μέλος του «Πανελληνίου» και το 1837 σύμβουλος επικρατείας μέχρι το θάνατό του το 1840 στην Αθήνα.

Ανδρέας Μεταξάς (1790-1860)

Αγωνιστής του 1821, φιλικός και πολιτικός από το Αργοστόλι.

Ανδρούτσος Γεώργιος (+ 1851)

Ναυτικός από τις Σπέτσες. Διέθεσε το ιδιόκτητο πλοίο του για την Επανάσταση.

Ανδρούτσος Οδυσσέας (1790-1825)

Οπλαρχηγός της Επανάστασης του 1821 από την Ιθάκη ή την Πρέβεζα. Στις 8 Μαΐου 1821 κλείστηκε στο Χάνι της Γραβιάς και απασχόλησε εκεί τον Ομέρ Βρυώνη στον οποίο προκάλεσε μεγάλες απώλειες. Κατέλαβε (1821-1822) την Ακρόπολη και έγινε αρχιστράτηγος.

Ανεξαρτησία

Στην ελληνική ιστορία η ανεξαρτησία εκφράζει κυρίως την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό μετά την Επανάσταση του 1821.

Ανηφορίτης

Οχυρή θέση στην Στερεά Ελλάδα απέναντι από τη Χαλκίδα, όπου έγιναν πολλές μάχες κατά την Επανάσταση με σπουδαιότερη αυτή που έγινε το 1829.

Αντωνιάδης Εμμανουήλ (1792-1863)

Αγωνιστής, πολιτικός και δημοσιογράφος από τη Χαλέπα της Κρήτης. Φιλικός. Έπαιξε σημαντικό ρόλο στους αγώνες της Κρήτης (1825, 1828).

Ανώνυμος ο Έλλην

Έτσι χαρακτηρίζεται ο άγνωστος συγγραφέας του πατριωτικού και κοινωνικοπολιτικού έργου "Ελληνική Νομαρχία".

Αποστόλης, Νικόλαος (1770-1827)

Ναύαρχος από τα Ψαρά, αρχηγός της ψαριανής ναυτικής μοίρας.

Αράχωβα

Κωμόπολη της επαρχίας Λεβαδείας του νομού Βοιωτίας. Πήρε μέρος στην Επανάσταση του 1821. Περίφημη είναι η μάχη που δόθηκε εκεί το Νοέμβριο του 1826, όπου τα τουρκικά στρατεύματα έπαθαν ολοκληρωτική καταστροφή από τα ελληνικά υπό την αρχηγία του Γ. Καραϊσκάκη.

Αρβάλης Παναγιώτης (+ 1821)

Φιλικός και αγωνιστής από την Τρίπολη. Έλαβε μέρος στην μάχη του Λεβιδίου.

Άργος

Πόλη της Πελοποννήσου. Κατά την Επανάσταση του 1821 ήταν η έδρα της Κυβέρνησης. Στο Άργος συνήλθαν οι Εθνοσυνελεύσεις Α' (1821), που συνέχισε τις εργασίες της στην Επίδαυρο, η Δ' (1829) και Ε' (1831).

Αργύρης Αναγνώστης (+ 1826)

Οπλαρχηγός από την Αθήνα, που πήρε μέρος στην Επανάσταση.

Αργυρίου Γεωργαντάς

Αγωνιστής του 1821 από τη Έφεσο. Πολέμησε στην Κρήτη, Ναύπακτο, Μεσολόγγι, Θήβα και Χίο.

Αρματολοί και Κλέφτες

Γενική ονομασία των ενόπλων Ελλήνων κατά τη διάρκεια, ιδίως της Τουρκοκρατίας. Οι Κλέφτες και οι Αρματολοί αποτέλεσαν τον πυρήνα για τη δημιουργία των δυνάμεων που έδρασαν στην Επανάσταση του 1821.

Ασημάκης Ζαΐμης (+1826)

Φιλικός και αγωνιστής του 1821. Λέγεται ότι έδωσε πρώτος τη διαταγή για την έναρξη της Επανάστασης (18 Μαρτίου 1821). Ο Ασημάκης Ζαΐμης ήταν πατέρας του Ανδρέα Ζαΐμη του επιφανέστερου ίσως εκπροσώπου της γνωστής οικογένειας Ζαΐμη. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία από τον Γρηγόριο Δικαίο το 1819. Πριν από την Ελληνική Επανάσταση ως προύχοντας των Καλαβρύτων φέρεται να επισκέφτηκε των Αλή πασά των Ιωαννίνων προτείνοντάς του να επαναστατήσει εναντίον του Σουλτάνου. Ο Ασημάκης Ζαΐμης ήταν αυτός που έδωσε την άδεια στον τότε σωματοφύλακά του Χοντρογιάννη, να πραγματοποιήσει ένα από πρώτα κτυπήματα εναντίον των Τούρκων στις 16 Μαρτίου 1821 στην τοποθεσία «Χελωνοσπηλιά» της Λυκούριας Καλαβρύτων. Πρώτος σήκωσε το λάβαρο της επανάστασης στην Αγία Λαύρα. Κατά τη διάρκεια της επανάστασης διατέλεσε μέλος της Πελοποννησιακής Γερουσίας.

Άστιγξ, Φραγκίσκος Άμπνεϋ (Hastings, 1794-1828)

Άγγλος αξιωματικός του ναυτικού και θερμός φιλέλληνας. Με το ατμήλατο πλοίο "Καρτερία" πήρε μέρος σε πολλές ναυτικές επιχειρήσεις με μεγάλη επιτυχία (Βόλος, Βασιλάδι κ.ά.) κατά την από θάλασσα επίθεση στο Μεσολόγγι και το Αιτωλικό (1828), τραυματίστηκε βαριά και μετά μια εβδομάδα πέθανε στη Ζάκυνθο.

Άστρος

Παραλιακή κωμόπολη της επαρχίας Κυνουρίας. Εκεί συνήλθε το 1823 η Β' Εθνική των Ελλήνων Συνέλευση. Η Συνέλευση διήρκεσε από τις 29 Μαρτίου ως τις 18 Απριλίου και ψήφισε το λεγόμενο "Νόμο (=Σύνταγμα) της Επιδαύρου.

Βαλαβάνης Εμμανουήλ

Αγωνιστής του 1821 από τα Ψαρά. Φιλικός. Με το σκάφος του "Θεμιστοκλής" πήρε μέρος σε πολλές ναυτικές επιχειρήσεις.

Βαλτέτσι

Κοινότητα της επαρχίας Μαντινείας του νομού Αρκαδίας. Είναι γνωστό από τη νίκη των Ελλήνων υπό τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη εναντίον των Τούρκων στις 12 και 13 Μαΐου 1821, που προετοίμασε την άλωση της Τριπολιτσάς.

Βαλτινοί

Οικογένεια αγωνιστών από τους Χαλκιοπούλους του Βάλτου της Ακαρνανίας. Διακρίθηκαν κατά τους προεπαναστατικούς χρόνους και κατά την Επανάσταση του 1821.

Βάλτος

Επαρχία του νομού Αιτωλ/νίας με πρωτεύουσα την Αμφιλοχία. Πριν από την κήρυξη του Αγώνα του 1821 ήταν ορμητήριο κλεφτών και αρματολών.

Βάμβας Νεόφυτος (1770-1855)

Διδάσκαλος του Γένους και περίφημος κληρικός από τη Χίο. Μέλος της Φιλικής Εταιρείας, πήρε μέρος στον Αγώνα ενθουσιάζοντας με τις ομιλίες του τους αγωνιστές ή συμβιβάζοντας τις διενέξεις τους.

Βαρατάσης Απόστολος

Φιλικός από το Μέτσοβο, που έδρασε κυρίως στους προεπαναστατικούς χρόνους.

Βαρβάκης Ιωάννης (1747-1825)

Εθνικός ευεργέτης από τα Ψαρά ή από το Αϊβαλί της Μ. Ασίας. Διέθεσε μεγάλα ποσά για τον Αγώνα του 1821. κατέβηκε στην Ελλάδα το 1825, αλλά κατά την επιστροφή του στη Ρωσία αρρώστησε και πέθανε στη Ζάκυνθο.

Βαρβιτσιώτης Πέτρος

Φιλικός και αγωνιστής του 1821 από τη Βαρβίτσα Λακωνίας. Διακρίθηκε στις μάχες Βαλτετσίου και Δολιανών, στην κατάληψη του φρουρίου του Άργους. Πήρε μέρος στην εκστρατεία του Καραϊσκάκη στην Αττική.

Βάρβογλης

Επώνυμο ιστορικής οικογένειας της Πελοποννήσου με καταγωγή από τις Σέρρες. Ο Γεώργιος Γ. Βάρβογλης (1770-1826) μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και έδρασε στην Επανάσταση του 1821 ως στρατιωτικός και πολιτικός. Ο Παναγιώτης Γ. Βάρβογλης (1799-1870) μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και με την κήρυξη της Επανάστασης ήλθε στην Ελλάδα και εργάστηκε για τον Αγώνα.

Βαρδουλάκης Μανούσος

Οπλαρχηγός από τα Σφακιά της Κρήτης. Κατά την Επανάσταση του 1821 ύψωσε την ελληνική σημαία στο Λουτρό ως αρχηγός των Σφακιανών.

Βαρνακιώτης Γεώργιος (1780-1842)

Αρματολός του Ξηρομέρου από το χωριό Βάρνακας, περίεργη και αμφιλεγόμενη προσωπικότητα. Το Μάιο του 1821 ύψωσε πρώτος τη σημαία της Επανάστασης στη Δυτ. Ελλάδα και πολιόρκησε και κατέλαβε το Βραχώρι (Αργίνιο).

Βασιλάδι

Ιστορική νησίδα στην ανατολική είσοδο της λιμνοθάλασσας του Μεσολογγίου, μεγάλης στρατηγικής σημασίας για την άμυνά του, επειδή επέτρεπε τον ανεφοδιασμό της πόλης από τη θάλασσα. Μετά από σφοδρές μάχες οι Τούρκοι το κατέλαβαν το 1826, πράγμα που απέβη μοιραίο για το Μεσολόγγι. Το 1827 ο πλοίαρχος Αστιγξ το ανακατέλαβε.

Βασίλειος Πετιμεζάς (1785-1872)

Ήταν αγωνιστής του 1821 και πολιτικός. Γεννήθηκε στα Σουδενά Καλαβρύτων και ήταν γιος του αρματωλού Αθανασίου, γόνου της ιστορικής οικογένειας των Πετιμεζάδων. Το 1804 κατέφυγε στη Ζάκυνθο ύστερα από την δολοφονία του πατέρα του και κατατάχθηκε στον ρωσικό στρατό. Μυήθηκε στην Φιλική Εταιρία και ανέλαβε τη μύηση του Οδυσσέα Ανδρούτσου στη Στερεά Ελλάδα. Παρέστη στην Αγία Λαύρα κατά τη κήρυξη της επανάστασης την 25 Μαρτίου, γεγονός που αναφέρεται στην αυτοβιογραφία του και σε τιμητικά επικήδεια ψηφίσματα του Ηγουμενοσυμβουλίου της Αγίας Λαύρας και του τότε Δημάρχου Καλαβρύτων όπου αναφέρουν ότι πρώτος με τον επίσκοπο Γερμανό και τον Ζαΐμη ύψωσε τη σημαία της επανάστασης. Την παρουσία του Βασ. Πετιμεζά στα Καλάβρυτα μαζί με τον αδελφό του Νικόλαο και άλλους οπλαρχηγούς κατά την πολιορκία των εκεί Τούρκων αναφέρει και ο Σπηλιάδης. Στη συνέχεια ο Πετιμεζάς λαμβάνοντας το βαθμό του στρατηγού μετείχε του Αγώνα κατά του Δράμαλη, όπου και συμμετείχε σε πολλές μάχες στην Πελοπόννησο. Ο Βασίλειος Πετιμεζάς εκλέχτηκε αργότερα βουλευτής, γερουσιαστής, αντιπρόσωπος της επαρχίας Καλαβρύτων στις διάφορες εθνοσυνελεύσεις και μετά την απελευθέρωση συνέχισε βουλευτής και γερουσιαστής ενώ προς το τέλος της ζωής του έλαβε τον τίτλο του επίτιμου υπασπιστή του βασιλέα Γεωργίου Α'. Ο Γκολφίνος Πετιμεζάς ήταν αγωνιστής του '21.

Βασιλείου Μελέτης ή Χατζημελέτης (1776 περ. - 1826)

Οπλαρχηγός, αγωνιστής του 1821 και φιλικός από τη Χασιά Αττικής, με μεγάλη οργανωτική ικανότητα και στρατιωτικές αρετές.

Βασιλικά

Τοποθεσία της Λοκρίδας στο όρος Καλλίδρομο και ομώνυμο χωριό. Εκεί έγινε τον Αύγουστο του 1821 μεγάλη ανάμεσα στους Έλληνες υπό τους Δυοβουνιώτη, Πανουργιά, Γκούρα κ.ά. και τους Τούρκους, όπου οι Έλληνες νίκησαν και η νίκη αυτή συνέτεινε στην πτώση της Τριπολιτσάς μετά από ένα μήνα.

Βατσαξής Ιωάννης (1778-1841)

Υδραίος ναυτικός, πλοίαρχος του βρικού "Κίμων", με το οποίο πήρε μέρος στον Αγώνα μαζί με τους γιους τους Δημήτριο και Αντώνιο.

Βέικος Λάμπρος (+1827)

Σουλιώτης οπλαρχηγός και αγωνιστής του 1821, γιος του επίσης οπλαρχηγού Φώτου Βεϊκου (Ζάρμπα). Σκοτώθηκε στη μάχη του Αναλάτου, μία ημέρα μετά το θάνατο του Γ. Καραϊσκάκη.

Βερανζέρος Πέτρος-Ιωάννης (Beranger, 1780-1857)

Γάλλος ποιητής από το Παρίσι και θερμός φιλέλληνας. Έγραψε ενθουσιώδη ποιήματα εξυμνώντας τα κατορθώματα των αγωνιστών του 1821.

Βέρβαινα

Ορεινό χωριό της Κυνουρίας (ν. Αρκαδίας) σε υψόμετρο 1160. Με την έναρξη της Επανάστασης του 1821 οργανώθηκε εκεί στρατόπεδο στο

οποίο προσήλθαν πολλοί οπλαρχηγοί καθώς και ο Δημήτριος Υψηλάντης. Το στρατόπεδο συνέβαλε πολύ στην άλωση της Τριπολιτσάς.

Βέργα

Ονομασία πρόχειρης οχύρωσης κοντά στα παλαιά όρια της Μάνης με τη Μεσσηνία. Εκεί δόθηκε το 1826 μάχη ανάμεσα στις δυνάμεις του Ιμπραήμ και τους Έλληνες υπό τους Μαυρομιχαλαίους, όπου νικήθηκαν οι Αιγύπτιοι και έτσι ο Ιμπραήμ δεν μπόρεσε να καταλάβει τη Μάνη.

Βιέννας Ιωάννης

Αγωνιστής του 1821, από τη Σαλαμίνα. Μαζί με τον Αναγνώστη Μπιρμπίλη ήταν αρχηγός των Σαλαμινίων κατά την πολιορκία της Ακρόπολης το 1822.

Βλάσσης Θεόδωρος (Θεοδωράκης)

Αγωνιστής του 1821, φιλικός και πολιτικός από το Άργος. Πήρε μέρος στην Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου και το 1822 έγινε ο πρώτος Μινίστρος του Δικαίου (υπουργός Δικαιοσύνης).

Βλασσόπουλος Ιωάννης (1741-1836)

Φιλικός από την Ιθάκη, αξιωματικός του ρωσικού στρατού. Πρόσφερε μεγάλες υπηρεσίες τόσο κατά την προπαρασκευή της Επανάστασης όσο και μετά. Πέθανε στο Ναύπλιο.

Βλαχόπουλος Αλέξιος (Αλεξάκης, 1787-1865)

Στρατιωτικός και πολιτικός από την Πρέβεζα. Φιλικός. Το 1821 ύψωσε τη σημαία της Επανάστασης στη Στερεά Ελλάδα. Πήρε μέρος στην πολιορκία του Αργινίου και σε άλλες μάχες.

Βόδας Μιχαήλ

Προσωνύμιο του Μιχαήλ Σούτσου (1784-1864), μεγάλου διερμηνέα της Πύλης, μέλους του ιδιαίτερου συμβουλίου του Σουλτάνου Μαχμούτ Β' και ηγεμόνα της Μολδαβίας (1819-1821). Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία την οποία ενίσχυσε οικονομικά.

Βούλγαρης Δημήτριος (1802-1877)

Υδραίος πολιτικός. Πήρε μέρος σε διάφορες αποστολές κατά τη διάρκεια του Αγώνα και ήταν πληρεξούσιος της Ύδρας σε πολλές Εθνοσυνελεύσεις.

Βούρβαχης Διονύσιος (Ζαννής 1787-1827)

Ελληνογάλλος στρατιωτικός, αγωνιστής του 1821. Έλαβε μέρος σε πολλές μάχες και σκοτώθηκε στο Καματερό Αττικής σε μάχη εναντίον του Κιουταχή.

Βουτιέ Ολιβιέ (Voutier, 1796-;)

Γάλλος φιλέλληνας ειδικός στο πυροβολικό. Ανακάλυψε στη Μήλο το άγαλμα της Αφροδίτης και το έστειλε στη Γαλλία. Ήταν υπασπιστής του Μαυροκορδάτου στο Πέτα (1822). Πήρε μέρος σε πολλές μάχες, στις Τριπολιτσάς, κ.λπ.

Βρατσάνος Δημήτριος (+1824)

Δημογέροντας των Ψαρών από παλιά ιστορική οικογένεια. Όταν οι Τούρκοι κατέλαβαν τα Ψαρά (Ιούλιος 1824) κλείστηκε μαζί με το γιο του σε ένα μικρό φρούριο στο Παλαιόκαστρο, έβαλε φωτιά στην

πυριτιδαποθήκη και ανατινάχθηκε μαζί με τους συμπολεμιστές του και 2000 περίπου Τούρκους.

Βρυζάκης Θεόδωρος (1814-1878)

Ζωγράφος από τη Θήβα. Ζωγράφησε κυρίως πρόσωπα και σκηνές από τον Αγώνα του 1821, ονομάστηκε "ο ζωγράφος της Επανάστασης".

Βυζάντιος Χρήστος (1805-1877)

Αξιωματικός του πυροβολικού από την Κωνσταντινούπολη και συγγραφέας στρατιωτικών έργων. Πήρε μέρος στον Αγώνα του 1821 και πολέμησε με το Φαβιέρο στην Ακρόπολη (1826-1827).

Βύρων

Εξελληνισμένος τύπος του ονόματος του λόρδου Γεωργίου Γκόρντον Νόελ Μπάυρον (Byron, 1788-1824), Άγγλου ρομαντικού ποιητή και μεγάλου φιλέλληνα. Εγκαταστάθηκε στο Μεσολόγγι και άρχισε να οργανώνει στρατιωτικά σώματα με δικά του έξοδα. Πέθανε στις 19 Απριλίου 1824 στο Μεσολόγγι μέσα σε γενικό πένθος.

Γαβριήλ Αναστασίου (+ 1845)

Ηγούμενος της Μονής Βρανά, από τις σημαντικές μορφές που έδρασαν στην περιοχή των Αθηνών κατά την Επανάσταση του 1821.

Γαζής Ανθιμος (1758-1828)

Λόγιος, κληρικός, δάσκαλος του Γένους, από τις Μηλιές του Πηλίου. Φιλικός. Μετά την έκρηξη της Επανάστασης πέτυχε να ξεσηκώσει το Πήλιο (Μάιος 1821).

Γαλαξειδί

Παράλια κωμόπολη της Παρνασσίδας. Στην Επανάσταση του 1821 πήρε μέρος με το μεγάλο στόλο του και με σώμα Γαλαξειδιωτών στην ξηρά, αλλά το Σεπτέμβριο του 1821 οι Τούρκοι του Ισμαήλ Γιβραλτάρ και του Καρά Αλή κατέστρεψαν την πόλη και αιχμαλώτισαν πολλά πλοία.

Γαρνόφσκυ

Πολωνός αξιωματικός, φίλος και συμμαχητής του Αλεξ. Υψηλάντη, τον οποίο συνόδευσε στο Ιάσιο της Μολδοβλαχίας (Φεβρουάριος 1821) ως αρχηγός σώματος ξένων εθελοντών.

Γεννάδιος Γεώργιος (1786-1854)

Μεγάλος Δάσκαλος του Γένους, ηπειρωτικής καταγωγής. Φιλικός. Πήρε μέρος στον Αγώνα οργανώνοντας σχολεία, συγκεντρώνοντας στρατό, πολεμώντας.

Γεραντώνης

Επώνυμο τριών αδελφών (Γεωργάκης, Νικόλαος και Χρήστος), αγωνιστών του 1821, από τη Μπούφλιανη της Φωκίδας.

Γερμανός Παλαιών Πατρών (κατά κόσμον Γεώργιος Γκόζιας, 1771-1826)

Ιεράρχης, μητροπολίτης Παλαιών Πατρών (της σημερινής Πάτρας), ένας από τους κυριότερους πρωταγωνιστές της Επανάστασης του 1821.

Γέροντας Άγγελος (1785-1862)

Φιλικός και αγωνιστής του 1821, από παλαιά αρχοντική οικογένεια της Αθήνας.

Γεροστάθης Κωνσταντίνος (1780-;)

Μεγαλέμπορος και φιλικός από το Κομπότι της Άρτας.

Γεωργιάδης Στάμος

Αγωνιστής του 1821, ένας από τους αρχηγούς της Επανάστασης στη Σάμο.

Γιαννετάκης (ή Τζαννετάκης) Παναγιώτης (+1821)

Αγωνιστής του 1821, από τη Σπάρτη. Σκοτώθηκε στη μάχη των Βασιλικών.

Γιατράκος

Επώνυμο παλαιάς οικογένειας της Μάνης, πολλά μέλη της οποίας διακρίθηκαν κατά τον Αγώνα του 1821.

Γιολδάσης

Επώνυμο οικογένειας αρματολών της Ευρυτανίας που έδρασαν στο διάστημα από το 18ο αι., μέχρι την Επανάσταση του 1821.

Γκίκας Χριστόδουλος (Τόλιας, +1827)

Αγωνιστής του 1821 ηπειρωτικής καταγωγής, γιος του οπλαρχηγού Κωνσταντίνου Γκίκα, που σκοτώθηκε το 1822 στα Δερβενάκια.

Γκιώνης Γκίκας (1798-;)

Φιλικός, γιος του Ύδραίου προκρίτου Γεωργίου Γκίκα. Έφορος της Φιλικής Εταιρείας στην Ύδρα. Φρόντισε με τον πατέρα του για τον εξοπλισμό του στόλου της Ύδρας, για τον οποίο διέθεσαν ολόκληρη σχεδόν την περιουσία τους.

Γκλύστης ή Γλείστης ή Γλύστης Γεώργιος (+1821)

Οπλαρχηγός, αγωνιστής του 1821, από τη Σαλαμίνα.

Γκολφίνος Πετιμεζάς

Γεννήθηκε στα Σουδενά Καλαβρύτων και ήταν γιος του Αθανασίου Πετιμεζά. Έλαβε μέρος στην επανάσταση και διακρίθηκε σε πολλές μάχες, κυρίως σε αυτές της Αττικής. Στη συνέχεια κατατάχθηκε στον στρατό για να φθάσει μέχρι τον βαθμό του αντιστράτηγου των ατάκτων.

Γκούρας Ιωάννης (1791-1826)

Οπλαρχηγός του 1821 από τη Γκουρίτσα Παρνασσίδας, περίφημος για τη γενναιότητα, αλλά και την αγριότητά του. Φιλικός. Πρωτοπαλικάρο του Οδ. Ανδρούτσου, στο Χάνι της Γραβιάς. Έλαβε μέρος σε πολλές μάχες. Σκοτώθηκε από τουρκική σφαίρα την 1η Οκτωβρίου 1826.

Γκυίλφορντ Φρέντερικ Νορθ (Guilford 1766-1827)

Άγγλος φιλέλληνας, ιδρυτής της Ιονίου Ακαδημίας στην Κέρκυρα (1820).

Γλαράκης Γεώργιος (1789-1855)

Γιατρός μαιευτήρας και διαπρεπής πολιτικός από τη Χίο. Προσέφερε μεγάλες υπηρεσίες στον Αγώνα, τόσο στο διπλωματικό όσο και στο διοικητικό πεδίο και υπέγραψε τη Συνθήκη με τις τρεις προστάτιδες δυνάμεις (6 Ιουλίου 1827).

Γοβ(γ)ιός ή Γοβγίνας, Αγγελής (1780-1822)

Αγωνιστής του 1821 από τη Λίμνη Ευβοίας, αρχηγός της Επανάστασης στη Εύβοια. Πολέμησε με τον Οδ. Ανδρούτσο στο Χάνι της Γραβιάς.

Γουβέλης

Επώνυμο μεγάλης οικογένειας από τον Προυσό της Ευρυτανίας. Πολλά μέλη της διακρίθηκαν κατά τον Αγώνα του 1821.

Γουέμπστερ Δανιήλ (Webster, 1782-1852)

Αμερικανός νομομαθής και πολιτικός, θερμός φιλέλληνας. Κατά την Επανάσταση του 1821 άφησαν εποχή οι αγορεύσεις του υπέρ αυτής, την οποία και έμπρακτα ενίσχυσε κατά πολλούς τρόπους.

Γουζέλης Δημήτριος (1774-1843)

Λόγιος, ποιητής και αγωνιστής του 1821 από τη Ζάκυνθο.

Γουναράκης Φίλιππος

Αθηναίος δημογέροντας στην εποχή της Επανάστασης.

Γραβιά

Χωριό της Παρνασσίδας στο νομό Φωκίδας. Στο "Χάνι της Γραβιάς" κλείστηκε στις 8 Μαΐου 1821 ο Οδ. Ανδρούτσος, με τον Γκούρα και άλλους 120 Έλληνες και ανέκοψαν την πορεία της στρατιάς του Ομέρ Βρυώνη.

Γρηγόριος Ε' (κατά κόσμον Γεώργιος Αγγελόπουλος, 1746-1821)

Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, εθνομάρτυς και άγιος της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Γριβαίοι

Μεγάλη οικογένεια αρματολών και αγωνιστών του 1821 από την Ακαρνανία.

Γριβογιώργος

Επώνυμο οικογένειας από την Ακαρνανία, πολλά μέλη της οποίας διακρίθηκαν κατά τον Αγώνα του 1821.

Γύθειο

Πόλη της Λακωνίας στο μυχό του Λακωνικού Κόλπου, επίγειο της Σπάρτης. Στην Επανάσταση του 1821 ήταν κέντρο τροφοδοσίας ολόκληρης της Λακωνίας.

Δάβαρης Αναγνώστης

Αθηναίος οπλαρχηγός. Ήταν ένας από τους υπερασπιστές της Ακρόπολης, όταν την πολιορκήσε ο Κιουταχής το 1826-1827.

Δαμιράλης Ιωάννης

Πλοιοκτήτης - αγωνιστής του 1821 και φιλικός από τη Νάξο.

Δάνιας Ανδρέας (1786-1822)

Ιταλός φιλέλληνας από τη Γένουα. Έλαβε μέρος στη μάχη του Παλαμηδίου το Δεκέμβριο του 1821 και στη μάχη του Πέτα όπου και σκοτώθηκε.

Δανίλης Νικόλαος

Αθηναίος οπλαρχηγός του 1821. Πήρε μέρος στην πολιορκία της Ακρόπολης και στη μάχη του Φαλήρου όπου σκοτώθηκε.

Δεληγιάννης Κανέλλος (1780-1862)

Έλληνας πρόκριτος, οπλαρχηγός και πολιτικός. Αγωνιστής του 1821, φιλικός και πολιτικός από τα Λαγκαδία Γορτυνίας. Μετά τη δολοφονία του πατέρα του, Ιωάννη Δεληγιάννη-Παπαγιαννόπουλου, στις 12 Φεβρουαρίου 1816, ο Κανέλλος αναδείχθηκε αρχηγός της οικογένειάς του. Οργάνωσε και χρηματοδότησε μεγάλο μέρος της επανάστασης στο Μοριά με έξοδα της οικογένειάς του. Πολέμησε στο Μεσολόγγι, στη Μάχη του Πέτα, στην πολιορκία της Τριπολιτσάς και σε πολλά άλλα μέρη. Στην Τριπολιτσά είχε θυσιαστεί ο αδελφός του ο οποίος είχε προσφερθεί ως όμηρος στους Τούρκους για να καθησυχάσει τις υποψίες τους πριν από την έναρξη της Επανάστασης. Πέθανε πάμπτωχος αφού θυσίασε όλη την περιουσία του για την Επανάσταση.

Δελούδης Δημήτριος

Αγωνιστής του 1821. Έλαβε μέρος στην πολιορκία της Ακρόπολης.

Δερβενάκια ή Δερβένια

Στενωπός στην Κορινθία, όπου ο Κολοκοτρώνης κατατρόπωσε το 1822 το Δράμαλη.

Δερεχάνης Θεόδωρος

Αρματολός, αγωνιστής του 1821, από τα Αμπέλια (Αμπελιώνη) της Ολυμπίας. Κατά την Επανάσταση έδρασε στην Καρύταινα, Τριπολιτσά και αλλού.

Δεριγνύ Ερρίκος-Δανιήλ Γκωτιέ κόμης (De Rigny, 1782-1835)

Γάλλος ναύαρχος και πολιτικός από τους πρωτεργάτες της πανωλεθρίας του Τουρκοαιγυπτιακού στόλου στο Ναβαρίνο (1827).

Δεστούνης Σπυρίδων (1782-1848)

Λόγιος και διπλωμάτης από την Άσσο Κεφαλληνίας. Φιλικός.

Δημαράκης Γεώργιος

Αγωνιστής του 1821 από το Ρέθυμνο της Κρήτης

Δημητρίος Σαχτούρης

Αγωνιστής που έπεσε το 1825 στη Σφακτηρία της Πύλου μαζί με τους Σταύρο Σαχίνη, Αναστ. Τσαμαδό κ.α.

Δημήτριος Υψηλάντης (1793-1832)

Ήταν στρατιωτικός και αγωνιστής της επανάστασης του 1821. Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη και ήταν δεύτερος γιος του Ηγεμόνα της Μολδοβλαχίας και γόνου εύπορης και ισχυρής Φαναριώτικης οικογένειας Κωνσταντίνου Υψηλάντη. Αδελφός του ήταν ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, ο αρχηγός της Φιλικής Εταιρείας. Στάλθηκε στην Γαλλία για να σπουδάσει σε στρατιωτικές σχολές και στη συνέχεια κατατάχθηκε στην αυτοκρατορική φρουρά του Τσάρου στην Πετρούπολη, φτάνοντας έως τον βαθμό του λοχαγού. Το 1818 μύηθηκε στην Φιλική Εταιρεία. Με την

έναρξη της επανάστασης ανέλαβε να αντιπροσωπεύσει τον αδελφό του, Αλέξανδρο Υψηλάντη, ως πληρεξούσιος του Γενικού επιτρόπου Αρχής στην Πελοπόννησο. Στις 20 Ιουνίου του 1821 ανέλαβε την αρχιστρατηγία των επαναστατών και προσπάθησε να οργανώσει τακτικό στρατό. Στις 20 Δεκεμβρίου 1821 άρχισε τις εργασίες της η Α' Εθνική Συνέλευση και στις 15 Ιανουαρίου 1822 εκλέχθηκε πρόεδρος του Βουλευτικού. Κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα έλαβε μέρος στην πολιορκία του Ναυπλίου και του Άργους, στην εκστρατεία εναντίον της Αθήνας, στη μάχη των Δερβενακίων, στη μάχη στους Μύλους της Λέρνης και στην μάχη στην Πέτρα της Βοιωτίας. Με την έλευση του Ιωάννη Καποδίστρια ο Υψηλάντης διορίστηκε στρατάρχης του στρατού και ανέλαβε την οργάνωσή του και τη μετατροπή του σε τακτικό στρατό με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Απεβίωσε στο Ναύπλιο. Η πόλη Υψηλάντι (Υpsilanti) στο Μίσιγκαν των ΗΠΑ πήρε το όνομά του.

Δημητσάνα

Κωμόπολη της Αρκαδίας. Στις παραμονές της Επανάστασης του 1821 έγινε το κέντρο της Φιλικής Εταιρείας για την Πελοπόννησο, ενώ οι 14 μπαρουτόμυλοι της έγιναν το κυριότερο κέντρο ανεφοδιασμού των επαναστατών με πυρομαχικά.

Δημουλίτσας Ιωάννης (+1822)

Ναυτικός από την Πάργα. Πήρε μέρος σε πολλές ναυτικές επιχειρήσεις το 1821.

Διάκος, Αθανάσιος (1788-1821)

Ήρωας της Ελληνικής Επανάστασης, από τη Μουσούνιτσα της Παρνασσίδος. Το πραγματικό επώνυμο ήταν Μασανέτας ή Γραμματικός - το προσωνύμιο οφείλεται στην ιδιότητά του. Το 1820 μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και έγινε οπλαρχηγός και αρματολός Λιβαδειάς. Την 1η Απριλίου 1821 κήρυξε την Επανάσταση στη Λιβαδειά και, μαζί με τους

Δυοβουνιώτη, Πανουργιά κ.α. ξεκαθάρισε σχεδόν όλη τη Στερεά από τους Τούρκους. Ο Διάκος κατέλαβε τη γέφυρα της Αλαμάνας (Σπερχειού) κοντά στις Θερμοπύλες και περίμενε τον Ομέρ Βρυώνη. Στη μάχη που ακολούθησε σκοτώθηκαν σχεδόν όλοι οι Έλληνες μαχητές (γύρω στους 300) και ο Διάκος, τραυματίας, πιάστηκε αιχμάλωτος. Αρνήθηκε να αλλαξοπιστήσει και γι' αυτό θανατώθηκε με ανασκολοπισμό.

Διαμαντής Νικολάου

Αγωνιστής του 1821, γνωστός με το προσωνύμιο Καπετάν Διαμαντής ή Ολυμπίτης.

Διαμαντόπουλος, Θεόδωρος ή Σουλιώτης

Αγωνιστής του 1821, από το Σούλι.

Δικαίος (ή Φλέσσας) Γρηγόριος, επιλεγόμενος Παπαφλέσσας (1786-1825)

Κληρικός, αγωνιστής του 1821 από τους διασημότερους (το παρωνύμιο Φλέσσας ή Παπαφλέσσας το πήρε επειδή κάποτε, διαβάζοντας τον Απόστολο, είπε προς "Εφεσίους Επιστολής" αντί "προς Εφεσίους"). Επειδή ήλθε σε σύγκρουση με τους Τούρκους, έφυγε από την Πελοπόννησο και κατέληξε στην Κωνσταντινούπολη όπου χειροτονήθηκε αρχιμανδρίτης και μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία (1818) της οποίας έγινε ένας από τους φλογερότερους απόστολους. Όταν ο Ιμπραήμ εισέβαλε στην Πελοπόννησο, ο Παπαφλέσσας αντιμετώπισε τα στρατεύματα του Ιμπραήμ. Η μάχη (20 Μαΐου 1825) κράτησε μια ολόκληρη μέρα και κατέληξε στην εξόντωση του Παπαφλέσσα και των ανδρών του. Ο ηρωικός θάνατος του Παπαφλέσσα εντυπωσίασε πολύ τον Ιμπραήμ.

Διονύσιος (Κόντε Διονύσιος δε Ρώμα, 1771-1857)

Φιλικός και πολιτικός ο οποίος προτάθηκε και ως Κυβερνήτης της Ελλάδας το 1827.

Διονύσιος Εφέσου, κατά κόσμον Καλλιάρχης (+ 1821)

Κληρικός από τη Χίο, Μητροπολίτης Εφέσου. Απαγχονίστηκε μαζί με τον Πατριάρχη Γρηγόριο Ε' μετά την κήρυξη της Επανάστασης του 1821.

Διστομίτης, Γιάννης

Αγωνιστής του 1821, από το Δίστομο.

Δοκός

Νησάκι στην Ερμιονίδα, κοντά στην Ύδρα. Έχει φάρο και καλό αγκυροβόλιο που χρησιμοποιήθηκε στην Επανάσταση του 1821 ως χειμερινό αγκυροβόλιο του υδραϊκού στόλου.

Δοντάς, Σπύρος

Αθηναίος αγωνιστής του 1821 με καταγωγή από την Ύδρα.

Δόρδος Δημήτριος

Έμπορος και φιλικός από την Πελοπόννησο που έδρασε κατά τον Αγώνα του 1821.

Δούκας Νεόφυτος (1760-1845)

Λόγιος και κληρικός, Δάσκαλος του Γένους από τα Ζαγόρια της Ηπείρου. Στη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 περιόδευσε σε όλη την Τρανσυλβανία κηρύσσοντας τους σκοπούς της.

Δραγατσάνι

Μικρή πόλη της Ρουμανίας. Κοντά στην πόλη αυτή έγινε στις 7 Ιουνίου 1821 μεγάλη μάχη ανάμεσα στους Τούρκους και τους Έλληνες με αρχηγό τον Αλέξανδρο Υψηλάντη. Οι Έλληνες, που ηττήθηκαν, είχαν 320 νεκρούς, ανάμεσα στους οποίους και 200 άνδρες του Ιερού Λόχου.

Δραγώνας Κωνσταντίνος (1780-1858)

Ζακυνθινός πατριώτης, ένας από τους πρώτους φιλικούς της Επτανήσου. Προσέφερε μεγάλες υπηρεσίες στην Επανάσταση του 1821.

Δρακούλης, Σπυρίδων (περ. 1795-1821)

Αγωνιστής και φιλικός από την Ιθάκη. Πήρε μέρος στη μάχη του Δραγατσανίου (7 Ιουνίου 1821) ως εκατόνταρχος του Ιερού Λόχου και στη διάρκεια της σκοτώθηκε.

Δυοβουνιώτης

Επώνυμο οικογένειας από τη Φθιώτιδα. Πολλά μέλη της διακρίθηκαν ως οπλαρχηγοί και επιστήμονες. Περιώνυμοι κατά τον αγώνα ήταν ο Ιωάννης και ο Γεώργιος.

Εγγελης (Αγγελής)

Αγωνιστής του 1821, από την Αθήνα. Πολέμησε κυρίως στην Αττική και διακρίθηκε σε πολλές μάχες. Τον Σεπτέμβριο του 1821 σε μάχη στα Λιόσα εναντίον του Ομέρ Βρυώνη, απέσπασε με τον αγωνιστή Ρουμπέση το σπαθί του Ομέρ Βρυώνη ο οποίος γλύτωσε τελευταία στιγμή τη ζωή του, όταν τον έριξαν οι δύο αγωνιστές από το άλογο του. Το σπαθί αυτό έδωσε η οικογένεια Εγγελη ένα χρόνο αργότερα στον Οδυσσέα Ανδρούτσο κατά

τη διάρκεια της ορκωμοσίας του ως αρχιστράτηγος ανατολικής στερεάς Ελλάδος. Ο Εγγελης σκοτώθηκε μαζί με τον μεγάλο του γυιό Λευτέρη στις 15 Δεκεμβρίου 1821, κατά τη διάρκεια των μαχών για την απελευθέρωση της Ακροπόλεως από τους τούρκους.

Ευμορφόπουλος Διονύσιος (1780-1861)

Αγωνιστής του 1821 από την Ιθάκη. Φιλικός. διακρίθηκε ιδιαίτερα κατά την πολιορκία των Αθηνών από τον Κιουταχή (1826).

Εϋνάδος, Ιωάννης Γαβριήλ (Eynard, 1775-1863)

Γαλλοελβετός οικονομολόγος και θερμός φιλέλληνας που πρόσφερε μεγάλες υπηρεσίες στην Ελλάδα, τόσο στην Επανάσταση του 1821 όσο και μετά.

Ζαΐμης

Επώνυμο μεγάλης ιστορικής οικογένειας από την Κερπίνη Καλαβρύτων.

Ζάλογγο(ν)

Βουνό της Ηπείρου και ομώνυμο χωριό, στην οροσειρά των Κασσωπαίων ορέων, που βρίσκεται βόρεια της Πρέβεζας. Έμεινε περίφημα στην ιστορία από τον ηρωικό θάνατο των 50 γυναικών του Σουλίου το Δεκέμβριο του 1803.

Ζαλόκωστας Γεώργιος (1805-1858)

Στρατιώτης και ποιητής από το Συρράκο της Ηπείρου. Πήρε μέρος στον Αγώνα του 1821.

Ζαμπέλιος

Επώνυμο δύο λογίων, πατέρα και γιου από τη Λευκάδα. Ιωάννης Ζαμπέλιος (1787-1856). Δραματικός ποιητής και νομομαθής. Συνέβαλε πολύ στην έκρηξη της Επανάστασης στην Αιτωλοακαρνανία.

Ζαχαρίτσας

Επώνυμο οικογενείας Αθηναίων προκρίτων, πολλοί από τους οποίους διακρίθηκαν κατά την Επανάσταση του 1821 και μετά.

Ζερβουδάκης Παναγιώτης (περ. 1780-1840)

Αγωνιστής του 1821 από την Τήλισσο Μαλεβιζίου του Ηρακλείου Κρήτης.

Ζολιώτης (ή Σολιώτης) Νικόλαος (1785-1841)

Παρωνύμιο του Νικόλαου Χριστοδούλου, αγωνιστή του 1821 και φιλικού, από τα Σόλινα (αρχ. Σόλιον) Καλαβρύτων.

Ζυγούρης (ή Λουκάς), Ιωάννης

Αγωνιστής της Επανάστασης του 1821, από την Αράχοβα. Πήρε μέρος σε πολλές μάχες (Αμπλιανή, Αράχοβα, Πειραιάς κλπ.)

Ζυμβρακάκης ή Ζυμβρακάκης

Επώνυμο οικογενείας από την Κυδωνία της Κρήτης, τα μέλη της οποίας πρόσφεραν μεγάλες υπηρεσίες κατά τον Αγώνα του 1821.

Ζωσιμάδαι

Επώνυμο έξι αδελφών από τα Ιωάννινα, μεγάλων ευεργετών του Έθνους. Μυήθηκαν στη Φιλική Εταιρεία και μετά την έκρηξη της Επανάστασης

του 1821 πρόσφεραν χιλιάδες ρουβλίων για την πραγματοποίηση των σκοπών της.

Ηπίτης Πέτρος (1795-1861)

Γιατρός από την Πάργα. Γιατρός και σύμβουλος του Αλεξ. Υψηλάντη. Εργάστηκε για τους σκοπούς της Φιλικής Εταιρείας και του Αγώνα, κάνοντας περιοδείες σε ευρωπαϊκές και προσφέροντας χρήματα.

Ησαΐας, Επίσκοπος Σαλώνων (Αμφισσας, 1778-1821)

Κληρικός από τη Δεσφίνα. Με την κήρυξη της Επανάστασης εγκατέλειψε τα ράσα και πολέμησε στην Αμφισσα. Ήταν ο πρώτος ιεράρχης που βρήκε το θάνατο κατά τον Αγώνα.

Θείρισιος, Φρειδερίκος (Thiersch, 1784-1860)

Γερμανός φιλόλογος και παιδαγωγός από το Φράιμπουργκ, θερμός φιλέλληνας. Πρόσφερε μεγάλες υπηρεσίες στον Ελληνικό Αγώνα του 1821 οργανώνοντας φιλελληνικές επιτροπές και διενεργώντας εράνους.

Θέμελης, Δημήτριος (1785-1825)

Φιλικός από την Πάτμο, ένα από τα πιο δραστήρια μέλη της Φιλικής Εταιρείας στη Μολδαβία.

Θεοδώρητος ο Βρεσθένης (1787-1843)

Ιεράρχης αγωνιστής του 1821 από τη Νεμνίτσα της Γορτυνίας. Το 1819 μνηθήκε στη Φιλική Εταιρεία και ανέπτυξε σπουδαία δράση.

Θεοφιλόπουλος, Ιωάννης (Τσακαλογιάννης ή Καραβόγιαννος)

Αγωνιστής του 1821, από τα Λαγκάδια Γορτυνίας.

Θεοχάρης, Γεώργιος

Ναυμάχος και πυρπολητής από την Ύδρα.

Θωμάς Χορμοβίτης ή Βάγγος

Αγωνιστής του 1821 από την Ήπειρο, που πήρε μέρος σε πολλές μάχες στην Αθήνα και αλλού.

Ιάκωβος Γιακουμάκης Τομπάζης (1782-1829)

Γιος του Νικολάου. Φιλικός και ναύαρχος κατά την Επανάσταση του 1821.

Ιατρίδης Κωνσταντίνος (1793/91-1826)

Οπλαρχηγός της Επανάστασης του 1821, από το Καρπενήσι. Σκοτώθηκε κατά την Έξοδο του Μεσολογγίου.

Ιγνάτιος (1766-1828)

Μητροπολίτης Άρτης και Ναυπάκτου, κατά κόσμον Ιωάννης Μπάμπαλος, και μετά Πρόεδρος των Εκκλησιών Ουγγαροβλαχίας (είναι περισσότερο γνωστός ως Ιγνάτιος Ουγγαροβλαχίας). Ήταν πιθανώς από τα δρώντα μέλη της Φιλικής Εταιρείας. Υπήρξε μία από τις μεγαλύτερες θρησκευτικές και εθνικές μορφές των προεπαναστατικών και επαναστατικών χρόνων.

Ισαυρίδης Ζήνων (1797-1827)

Αγωνιστής του 1821 από την Κύπρο, αξιωματικός στο Τακτικό του Φαβιέρου. Σκοτώθηκε στη μάχη του Αναλάτου.

Ιωάννης Γ. Κούτσης (1797-1860)

Γεννήθηκε στις Σπέτσες και ήταν μέλος σημαντικής ναυτικής οικογένειας του νησιού. Ο πατέρας του, Γεώργιος, ασχολούμενος με ναυτιλιακές επιχειρήσεις είχε αποκτήσει αρκετά εμπορικά πλοία, όπως ο «Θεμιστοκλής», ένα από τα καλύτερα πλοία κατά την εποχή εκείνη, ο «Ηρακλής», η «Ασπασία» και «Σαλαμώνη», όλα τους άριστα εξοπλισμένα και με κυβερνήτες μέλη της οικογένειας Κούτση, που όλα έλαβαν μέρος στις διάφορες ναυτικές επιχειρήσεις και ναυμαχίες καθ' όλη τη διάρκεια του αγώνα. Ο Ιωάννης Κούτσης, που κυβερνούσε το πλοίο του «Θεμιστοκλής», με υποπλοίαρχο τον αδελφό του Κοσμά, διακρίθηκε για τη μαχητικότητά του σ' όλες τις ναυτικές επιχειρήσεις και ιδιαίτερα απέσπασε το θαυμασμό όλων κατά τη ναυμαχία των Πατρών. Ελαβε ακόμη μέρος στη μεγάλη ναυμαχία των Σπετσών στις 8 Σεπτεμβρίου 1822, όπου έφραζε με το πυροβολικό του караβιού του την είσοδο του μεταξύ Σπετσών και Κόστας στενού σώζοντας έτσι το νησί.

Ιωάννης Κακλαμάνος

Γενναίος υπασπιστής του Κολοκοτρώνη.

Ιωσήφ (1776-1826)

Επίσκοπος Ρωγών και Κοζύλης (Άρτης), αγωνιστής του 1821. Διακρίθηκε ιδίως κατά την τελευταία πολιορκία του Μεσολογγίου.

Καβέλαρη (ή Βούλγαρης) Δημήτριος

Αγωνιστής του 1821 και οπλαρχηγός.

Καζάνης, Δημήτριος

Προύχοντας από τα Στύρα της Ευβοίας και αγωνιστής του 1821. Συνέβαλε ουσιαστικά στην κήρυξη της Επανάστασης στην Εύβοια.

Καζάντζης, Δημήτριος (+1826)

Αγωνιστής του 1821, από την Αθήνα, έπεσε, σε νεαρή ηλικία, κατά τη δεύτερη πολιορκία της Ακροπόλεως (Αύγουστος 1826).

Καζνέζης

Επώνυμο οικογένειας από τη Χειμάρα (ή Χιμάρα) που πολλά μέλη της διακρίθηκαν στον Αγώνα του 1821.

Καϊρης, Θεόφιλος (1784-1853)

Κληρικός, θεολόγος και φιλόσοφος από την Άνδρο, ένας από τους μεγαλύτερους Δασκάλους του Γένους. Κατά την Επανάσταση συμμετείχε στην εκστρατεία του Ολύμπου το Μάρτιο του 1822, με διοικητή το Γρηγόριο Σάλα, όπου και δέχθηκε τρία τραύματα. Επέστρεψε στην Πελοπόννησο όπου με εντολή της Υπέρτατης Διοικήσεως συγκρότησε στρατιωτικό σώμα από εξόριστους Κυδωνιάτες. Το Σεπτέμβριο του 1824 επέστρεψε στην Πελοπόννησο ως παραστάτης Άνδρου για τη Γ' Βουλευτική Περίοδο -ανέλαβε και προσωρινά την προεδρία του Βουλευτικού Σώματος- και τον Οκτώβριο συμμετείχε σε επιτροπή για τη σύνταξη οργανισμού των επαρχιακών σχολείων. Στα 1826 εξελέγη πληρεξούσιος Άνδρου για τη Γ' Εθνοσυνέλευση στην Επίδαυρο. Το 1828 ευρισκόμενος στην Αίγινα του ζητήθηκε να προσφωνήσει τον πρώτο Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια κατά την τελετή υποδοχής στο μητροπολιτικό ναό στις 12 Ιανουαρίου 1828.

Κακαβάκης Χαράλαμπος

Αγωνιστής του 1821 από την Ανατολική Ελλάδα (Βυτρινίτσα).

Καλάβρυτα

Κωμόπολη της Πελοποννήσου, που παρότι είναι γεωγραφικά βόρεια Αρκαδία και πρωτεύουσα της ομώνυμης επαρχίας, εν τούτοις αρχικά εντάχθηκε στο Νομό Αχαΐοήλιδας και στη συνέχεια στο νομό Αχαΐας. Στο διάστημα 9-22 Μαρτίου 1821 στο κοντινό μοναστήρι της αγ. Λάυρας, έγιναν όλες οι τελικές διαβουλεύσεις για την επικύρωση των αποφάσεων της Βοστίτσας (26-30 Ιανουαρίου 1821) αναφορικά με την άμεση έναρξη της επανάστασης. Η μάχη των Καλαβρύτων ξεκίνησε στις 17 Μαρτίου 1821 και τελείωσε μετά από 5 ημέρες, δηλαδή στις 21 Μαρτίου 1821 με κατάληψη της πόλεως, αιχμαλώτιση φρουράς και πυρπόληση τεμένων και οθωμανικών οικιών. Η πόλη απελευθερώθηκε 1η πανελληνίως και δεν ανακαταλήφθηκε από τους Οθωμανούς. Σύμφωνα με τα αρχεία της εθνικής Παλιγγενεσίας το 1822, υπήρξε απόφαση να οριστεί ως το κεντρικό στρατόπεδο των επαναστατημένων, κάτι που τελικά δεν υλοποιήθηκε.

Καλάμαι

Παλαιότερη ονομασία της Καλαμάτας, παραλιακής πόλεως της ΝΔ Πελοποννήσου, πρωτεύουσας του νομού Μεσσηνίας. Είναι η πρώτη ελληνική πόλη που απελευθερώθηκε το 1821. Στην Καλαμάτα εκδόθηκε η πρώτη έντυπη εφημερίδα της Ελλάδας, η "Σάλπιγξ Ελληνική".

Καλαμαράς, Γεώργιος (+1827)

Αγωνιστής του 1821, από το Μυλοπόταμο Κρήτης.

Καλαμίδας, Δημήτριος (+1826)

Πρόκριτος στις Μουτζέλες της Θεσσαλίας, οπλαρχηγός και αγωνιστής του 1821.

Καλαμιώτης, Ιωάννης (+1822)

Οπλαρχηγός και αγωνιστής του 1821 από τον Κάλαμο της Αττικής.

Κάλκοι

Μέλη παλαιάς αθηναϊκής οικογένειας Κάλκου. Πολλοί από αυτούς διακρίθηκαν πριν και κατά την Επανάσταση του 1821.

Καλλέργης

Επώνυμο επιφανούς οικογένειας της Κρήτης. Ο στρατηγός Δημήτριος Καλλέργης (1803-1867) διακρίθηκε στις μάχες της Γραμβούσας και της Αράχοβας. Στη μάχη Αναλάτου τραυματίστηκε και αιχμαλωτίστηκε. Από τους αρχηγούς της Επανάστασης της 3ης Σεπτεμβρίου 1843 για την παραχώρηση Συντάγματος.

Καλλισπέρης (ή Καλησπέρης) Νικόλαος

Αγωνιστής του 1821 από την Κάλυμνο.

Καλλιφρονάς Δημήτριος του Νικολάου (1805-1897)

Αγωνιστής του 1821 και πολιτικός από την Αθήνα.

Καλογεράς, Ιωάννης

Φιλικός και αγωνιστής του 1821, από την Άρτα. Επονομαζόταν "Γραμματικός" λόγω των γραμματικών του γνώσεων.

Καλόγερος Σαμουήλ (+1803)

Ιερομοναχός και πολεμιστής από την Άνδρο. Ο Σαμουήλ έμεινε στο Κούγκι με 6 συντρόφους του και κατόπιν έβαλε φωτιά στην πυριτιδαποθήκη, που ήταν στην εκκλησία της Αγίας Παρασκευής, και ανατινάχθηκαν όλοι στον αέρα.

Καλτεζαί

Χωριό της επαρχίας Μαντινείας του νομού Αρκαδίας. Το Μάιο του 1821 συνήλθε στη Μονή του Αγίου Νικολάου Καλτεζών η πρώτη Συνέλευση μετά την κήρυξη της Επανάστασης του 1821.

Κανάρης Κωνσταντίνος (Κωνσταντής, 1790/93 ή 1795-1877)

Θρυλική φυσιογνωμία του Αγώνα του 1821, πυρπολητής και μετά ναύαρχος, υπουργός και πρωθυπουργός της Ελλάδας από τα Ψαρά.

Κάννινγκ Γεώργιος(Canning, 1770-1827)

Περίφημος βρετανός πολιτικός και φιλέλληνας από το Λονδίνο. Μαρμάρινος ανδριάντας του, έργο του βρετανού γλύπτη Τσάντρεϋ (Chantrey) βρίσκεται στην ομώνυμη πλατεία της Αθήνας.

Καντακουζηνός Αλέξανδρος (+1841)

Αγωνιστής του 1821, απόγονος της μεγάλης βυζαντινής οικογένειας των Καντακουζηνών.

Καντούνης Νικόλαος (1768-1834)

Ήταν εφημέριος και δραστήριο μέλος της Φιλικής Εταιρείας και για το λόγο αυτό εξορίστηκε σε ένα ερημονήσι της Κεφαλονιάς.

Καποδίστριας, Ιωάννης (κόμης, 1776-1831)

Ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας και διακεκριμένος πολιτικός και διπλωμάτης, από την Κέρκυρα.

Καραβίας, Ευγένιος (1752-1821)

Εθνομάρτυς, μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως και μετά Αγκιάλου, από την Ιθάκη. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία. Την Κυριακή του Πάσχα 1821 απαγχονίστηκε μαζί με τον Πατριάρχη Γρηγόριο Ε' από τους Τούρκους και το σώμα του ρίχτηκε στη θάλασσα.

Καραγεώργη της Σερβίας ή Καραγεώργεβιτς, Γεώργιος Πέτροβιτς (Τσέρνι-Γκεώργκη= Μαύρος Γεώργιος=Καρά Γεώργης, 1768-1817)

Εθνικός ήρωας των Σέρβων. Στη Ρωσία έμαθε για τη Φιλική Εταιρεία και ο Γιωργάκης Ολύμπιος ήταν ο σύνδεσμός του με τους Έλληνες για ένα κοινό αγώνα εναντίον των Τούρκων.

Καραϊσκάκης, Γεώργιος (ή Καραϊσκος, 1782-1827)

Κορυφαίος αγωνιστής του 1821 και στρατηγός, περίφημος για την ανδρεία του.

Καρατάσης Τσάμης (Καρατάσος Δημήτριος 1798/1800-1861)

Οπλαρχηγός του 1821 και μετά την απελευθέρωση αξιωματικός του ελληνικού στρατού.

Καρατζάς, Ιωάννης (Γέρων ή Προίγκηψ Καρατζάς, 1760-1844)

Ηγεμόνας της Βλαχίας, από τη μεγάλη φαναριώτικη οικογένεια των Καρατζάδων, ηπειρωτικής καταγωγής.

Καραχρήστος, Βλάσιος

Αγωνιστής του 1821, από το Βάλτο Αμφιλοχίας του νομού Αιτωλοακαρνανίας.

Κάρολος Ι' (1757-1836)

Βασιλιάς της Γαλλίας από το 1824 έως το 1830, εγγονός του Λουδοβίκου ΙΕ' και αδελφός του Λουδοβίκου ΙΣΤ' και του Λουδοβίκου ΙΗ', με τον τίτλο κόμης του Αρτουά. Υποστήριξε με χρήματα την Ελληνική Επανάσταση και έστειλε στην Ελλάδα τον στρατηγό Μαιζών με τακτικό γαλλικό στρατό για να θέσει τέρμα στις επιχειρήσεις του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο.

Καρόρης(ή Καρώρης)

Επώνυμο επιφανούς αθηναϊκής οικογένειας, γνωστής από τις αρχές του 18ου αι.

Καρπενήσι(ον)

Πόλη της Στερεάς Ελλάδος, πρωτεύουσα της επαρχίας και του νομού Ευρυτανίας. Περίφημη είναι η μάχη του Καρπενησίου, που έγινε τον Αύγουστο του 1823.

Καρπενησιώτης, Αθανάσιος (περ. 1770-1821)

Φιλικός και αγωνιστής του 1821 στη Μολδαβία, από το χωριό Άγιος Ανδρέας, κοντά στο Καρπενήσι.

Κάρπος Παπαδόπουλος (+1871)

Αγωνιστής του 1821, από τον Αίνο της Θράκης.

Καρτάλης

Επώνυμο οικογένειας αγωνιστών του 1821 και άλλων αγώνων της χώρας από το Βόλο.

Καρτερία

Ατμοκίνητη κορβέτα, οπλισμένη με 8 πυροβόλα, που ναυπηγήθηκε στην Αγγλία το 1826 σύμφωνα με τις οδηγίες του φιλέλληνα άγγλου πλοιάρχου Άστιγξ που υπήρξε κυβερνήτης της, Έφθασε στο Ναύπλιο στις 4 Σεπτεμβρίου 1826 και ύψωσε αμέσως την ελληνική σημαία.

Κασομούλης, Νικόλαος (1795-1872)

Αγωνιστής του 1821 και συγγραφέας απομνημονευμάτων, από την Κοζάνη ή τη Σιάτιστα (οι πηγές διχάζονται).

Κάσος

Το νοτιότερο από τα Δωδεκάνησα, πολύ κοντά στα ΝΑ παράλια της Καρπάθου. Πήρε μέρος στην Επανάσταση του 1821 με 100 περίπου πλοία. Το 1824 τέσσερα πλοία της Κάσου μπήκαν στο λιμάνι της Δαμιέττης (Αίγυπτος) και κατέλαβαν 13 τουρκικά πλοία. Σε αντίποινα οι Τούρκοι κατέστρεψαν το νησί τις 29 Μαΐου 1824.

Κασσαβέτης

Επώνυμο παλαιάς και σημαίνουσας οικογένειας στην Ελασσόνα και στη Ζαγορά Πηλίου, με ηπειρώτικη καταγωγή.

Κασσαβέτης Αλέξανδρος

Δηλητηριάστηκε από τους Τούρκους το 1828 στην Ελασσόνα επειδή βοήθησε ποικιλοτρόπως την Επανάσταση του 1821.

Κατζαντώνης Προκόπιος (1799-1827)

Αγωνιστής του 1821, από την Αθήνα. Πολέμησε με τον Καραϊσκάκη στο Καματερό Αττικής, όπου έπεσε ηρωικά το 1827.

Κατσιογιάννης

Επώνυμο οικογένειας αρματολών του Βάλτου, που εμφανίζεται από τις αρχές του 18ου αι.

Καψάλης, Χρήστος (1751-1826)

Ήρωας του Μεσολογγίου, από οικογένεια προυχόντων. Μαρμάρινη προτομή του, έργο του γλύπτη Αντ. Σώχου, βρίσκεται στο Ηρώον του Μεσολογγίου.

Κερατσίνι

Περιοχή του Πειραιά, στα δυτικά, και ομώνυμη θαλάσσια περιοχή και δήμος. Το 1827 στρατοπέδευσε και οχυρώθηκε εκεί ο Γεώργιος Καραϊσκάκης που έδωσε στις 3-4 Μαΐου νικηφόρα μάχη εναντίον του Κιουταχή, ο οποίος είχε πολύ μεγάλες απώλειες.

Κεφαλάς Νικόλαος (1770-1850)

Ιδιότυπη φυσιογνωμία, θαλασσοπόρος και τυχοδιώκτης από τη Ζάκυνθο. Στη διάρκεια της Επανάστασης έκανε επιθέσεις εναντίον τουρκικών πλοίων. Το 1825 επισκέφθηκε τον Πάπα Λέοντα ΙΒ' ως δήθεν απεσταλμένος της Ελληνικής κυβέρνησης και του ζήτησε βοήθεια για την Επανάσταση.

Κιάφα (στα αλβανικά "λαιμός")

ένα από τα χωριά που μαζί με το Σούλι αποτελούσαν την Ομοσπονδία των Σουλιωτοχωριών. Είναι πατρίδα πολλών αγωνιστών του 1821.

Κίτσου (ή Κίτσιος) Γεώργιος(+1840)

Οπλαρχηγός και αγωνιστής του 1821, από την Πλεσεβίτσα Φιλιατών της Ηπείρου. Αδελφή του ήταν η κυρά-Βασιλική, σύζυγος του Αλή Πασά των Ιωαννίνων.

Κλάδος

Επώνυμο παλαιάς ελληνικής οικογένειας πατρικών του Βυζαντίου.

Κλάδος Ιωάννης

Αγωνιστής του 1821 και Φιλικός.

Κλάδος Μαρίνος (18ος-19ος αι.)

Γιατρός στη Χίο. Πήρε μέρος στην Επανάσταση του 1821 και φυλακίστηκε από τους Τούρκους.

Κλεάνθης, Σταμάτιος (1802-1862)

Ένας από τους πιο επιφανείς αρχιτέκτονες της νεότερης Ελλάδος από τον Βελβενδό Κοζάνης. Πήρε μέρος με τον Ιερό Λόχο στη μάχη του Δραγατσανίου (1821) και συνελήφθη αιχμάλωτος. Δραπέτευσε όμως και κατέφυγε στη Γερμανία, όπου φοίτησε στη Λειψία και στην Ακαδημία Καλών Τεχνών.

Κλείσοβα

Νησάκι στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου. Είναι το τελευταίο από τα νησιά της λιμνοθάλασσας που έπεσε στα χέρια των πολιορκητών του Μεσολογγίου, μόλις 15 ημέρες πριν από την Έξοδο.

Κόδριγκτων, σερ Εδουάρδος (Codrington, 1770-1851)

Άγγλος ναύαρχος. Ως διοικητής του Στόλου της Μεσογείου, κατεναυμάχισε τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο στο Ναυαρίνο (1827).

Κοδρικάς, Παναγιώτης(1762-1827)

Λόγιος από την αθηναϊκή οικογένεια Καντζηλιέρη. Ήταν οπαδός της αρχαϊζουσας γλώσσας και καταφερόταν κατά της γλωσσικής μεταρρυθμίσεως του Αδ. Κοραή.

Κοκκίνης Μιχαήλ (+1826)

Μηχανικός από τη Χίο, μαθηματικός, μηχανικός οχυρώσεων, φρουρίων και γεωδαίτης. Πολέμησε στο Μεσολόγγι και έπεσε κατά την Έξοδο. Έγινε διάσημος από τα οχυρωματικά έργα της πόλεως που έκανε με πρωτοβουλία του και που άντεξαν για μεγάλο διάστημα το βάρος των τουρκικών επιθέσεων.

Κολοκοτρώνης Θεόδωρος, ο "Γέρος του Μωριά" (1770-1843)

Ένας από τους μεγαλύτερους ήρωες της Επανάστασης του 1821, στρατιωτικός και πολιτικός. Φιλικός. Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ήταν αρχιστράτηγος και ηγετική μορφή της Επανάστασης του 1821, οπλαρχηγος, πληρεξούσιος, Σύμβουλος της Επικράτειας. Το ψευδώνυμό του ήταν Γέρος του Μοριά. Στις 23 Μαρτίου 1821 μαζί με τον Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, απελευθέρωσαν την Καλαμάτα. Πρωταγωνίστησε σε πολλές στρατιωτικές επιχειρήσεις του Αγώνα, όπως στη νίκη στο Βαλτέτσι (13 Μαΐου 1821), στην άλωση της Τριπολιτσάς (23 Σεπτεμβρίου

1821), στην καταστροφή της στρατιάς του Δράμαλη στα Δερβενάκια (26 Ιουλίου 1822), όπου διέσωσε τον Αγώνα στην Πελοπόννησο, αφού πρυτάνευσαν η ευφυΐα και η τόλμη του στρατηγικού του νου. Οι επιτυχίες αυτές τον ανέδειξαν σε αρχιστράτηγο της Πελοποννήσου.

Κολοκοτρώνης, Γενναίος (Ιωάννης, 1805-1868)

Στρατιωτικός και πολιτικός, δευτερότοκος γιος του Θεοδώρου Κολοκοτρώνη.

Κονδάκης (ή Κοντάκης) Ανδρέας (1803-;)

Αγωνιστής του 1821 από τον Άγιο Πέτρο Κυνουρίας.

Κοντογιανναίοι

Οικογένεια επιφανών αρματολών και κλεφτών από την Υπάτη (Πατρατζίκι), που πολλούς από αυτούς ύμνησε η δημοτική ποίηση. Μέλη της έδρασαν πριν και κατά την Επανάσταση του 1821.

Κοραής Αδαμάντιος (1748-1833)

Μέγας διδάσκαλος του Γένους, λόγιος, φιλόσοφος και γιατρός, πρωτεργάτης του Ελληνικού Διαφωτισμού.

Κόρακας Μιχαήλ (1797-1882)

Περίφημος αγωνιστής του 1821 και των Κρητικών Επαναστάσεων, από την Πόμπια της Κρήτης.

Κορομηλάς, Χατζή-Λάμπρος Κόσκορης, επιλεγόμενος - (1778-1826)

Κτηματίας και αγωνιστής του 1821 από γνωστή παλαιά αθηναϊκή οικογένεια.

Κορώνη

Κωμόπολη του ν. Μεσσηνίας, ΝΑ της Πύλου. Απελευθερώθηκε από τους γάλλους τους στρατηγού Μαιζώνος (Maison) και παραδόθηκε στο ελληνικό κράτος το 1828.

Κούγκι

Οχυρός πύργος-φρούριο στον κωνοειδή και απότομο ομώνυμο λόφο, ανάμεσα στα χωριά Σούλι και Σαμονίβα, απέναντι από την Κιάφα. Εκεί το 1803 κλείστηκαν 600 Σουλιώτες με αρχηγό το Φώτο Τζαβέλλα, επειδή δεν ήθελαν να παραδοθούν στον Αλή Πασά.

Κουμαριανός Ιωάννης (Γιάννης)

Πυρπολητής κατά την Επανάσταση του 1821, από την Άνδρο.

Κούμας Κωνσταντίνος (1777-1836)

Λόγιος και μέγας δάσκαλος του Γένους από τη Λάρισα, ένας από τους κυριότερους εκπροσώπους του ελληνικού Διαφωτισμού.

Κουμπάρης, Κυριάκος ή Κυριακός (1777-1860)

Φιλικός, από τη Μεσημβρία του Ευξείνου Πόντου, ένα από τα πιο δραστήρια μέλη της Φιλικής Εταιρείας.

Κουντουριώτης

Επώνυμο μεγάλης και επιφανούς οικογένειας από την Ύδρα.

Κουντουριώτης Λάζαρος (1769-1852)

Επιφανής παράγοντας της Επανάστασης του 1821, γερουσιαστής. Σε ηλικία μόλις δεκατεσσάρων ετών αναμείχθηκε στις εμπορικές υποθέσεις του πατέρα του, αντιπροσωπεύοντάς τον στην Ύδρα ενώ αυτός ήταν στη Γένοβα. Αργότερα, λαμβάνοντας τα ηνία του εμπορικού οίκου του πατέρα του, ο οποίος δολοφονήθηκε κατά τις παραμονές της Πρωτοχρονιάς του 1802, αύξησε κατά πολύ την περιουσία που κληρονόμησε και αναδείχτηκε μια από τις ισχυρότερες προσωπικότητες του τόπου του. Η περιουσία της οικογένειας Κουντουριώτη εκείνα τα χρόνια υπολογίζεται σε 800.000 τουλάχιστον δίστηλα και δαπανήθηκε κατά τα τρία τέταρτά της υπέρ της Επανάστασης, διαχειριζόμενη από τον Λάζαρο, ως αρχηγού της οικογένειας. Διατελώντας γερουσιαστής και τιμώμενος από τους πάντες ως ο πρώτος πολίτης της Ελλάδος, απεβίωσε την 6 Ιουνίου 1852, το θάνατό του δε ακολούθησε πενθήμερο εθνικό πένθος.

Κούπας ή Κώπας, Γεράσιμος (1778-1832)

Νομομαθής, αξιωματικός του ρωσικού ναυτικού, συγγραφέας και αγωνιστής του 1821, από τη Λειβαθώ της Κεφαλληνίας.

Κουρμούλης

Επώνυμο ισχυρής οικογένειας φιλικών και αγωνιστών της Κρήτης από τη Μεσσαρά. (Κουρμούλης Μιχαήλ, Κουρμούλης Γεώργιος, Κουρμούλης Δημήτριος).

Κουσιανόφσκυ Αλέξανδρος

Πολωνός φιλέλληνας από τη Βαρσοβία. Αμέσως μετά την έναρξη της Επανάστασης του 1821 κατέβηκε στην Ελλάδα.

Κουτσονίκας, Λάμπρος(+1879)

Αγωνιστής του 1821 και στρατιωτικός.

Κρεββατάς

Επώνυμο επιφανούς οικογένειας από το Μυστρά που αναφέρεται από τις αρχές του 14ου αι.

Κρήτες (ή Κρητικοί)

Γενική ονομασία των κατοίκων της Κρήτης και αυτών που κατάγονται από τη μεγαλόνησο. Πολλοί Κρήτες αγωνίστηκαν στην Αθήνα κατά την πολιορκία της Ακροπόλεως το 1827.

Κρήτη

Το μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας. Το 1669 (πτώση του Χάνδακα) όλη η Κρήτη περιήλθε στους Τούρκους. Από τότε άρχισε μεγάλη σειρά εξεγέρσεων και επαναστάσεων 1821-1824, 1841 (Αρ. Χαιρέτης), 1866-1869 (ολοκαύτωμα του Αρκαδίου).

Κριάρης ή Μπενής, Κωνσταντίνος (1797/8-1884)

Αγωνιστής από ιστορική οικογένεια της Κρήτης.

Κριεζής, Αντώνιος (1796-1865)

Αγωνιστής του 1821, ναυτικός και πολιτικός από την Ύδρα.

Κριεζώτης, Νικόλαος (1785-1853)

Διαπρεπής και γενναίος οπλαρχηγός της Επανάστασης του 1821, από το χωριό Αργυρό της Καρυστίας.

Κριτοβουλίδης Καλλίνικος (+1865)

Λόγιος, ιερωμένος και αγωνιστής του 1821 από την επαρχία Αποκορώνου Χανίων. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία.

Κτενάς ή Χτένας, Παναγής (Επονομαζόμενος Μπατζακάτσας, 1793-1822)

Αθηναίος οπλαρχηγό του 1821, γιος του πρόκριτου Γιάννη Χτενά.

Κυνουγία

Περιοχή της Πελοποννήσου, επαρχία του νόμου Αρκαδίας, με πρωτεύουσα το Λεωνίδι(ον). Στην Επανάσταση του 1821 έγιναν εκεί σημαντικές μάχες.

Κυπριανός (1756-1821)

Αρχιεπίσκοπος Κύπρου και εθνομάρτυρας, από το προάστιο της Λευκωσίας Στρόβολο. Το 1810 έγινε αρχιεπίσκοπος Κύπρου. Μετά την κήρυξη της Επανάστασης του 1821 τον συνέλαβαν οι Τούρκοι μαζί με άλλους τρεις μητροπολίτες και τον απαγχόνισαν στις 9 Ιουλίου.

Κωλέττης Ιωάννης (1774-1847)

Αγωνιστής του 1821 και πολιτικός από το Συρράκο της Ηπείρου. Το 1819 μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και αφιερώθηκε στον Αγώνα. Το 1822 ήταν αντιπρόσωπος της Ηπείρου στην Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου και έγινε πολλές φορές υπουργός. Μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια έγινε μέλος της "Τριμελούς Διοικητικής Επιτροπής". Ήταν αρχηγός του Γαλλικού (γαλλόφιλου) κόμματος. Μετά την άφιξη του Όθωνα έγινε πολλές φορές υπουργός (εσωτερικών, ναυτικών, στρατιωτικών) και το 1844 και 1847

έγινε πρωθυπουργός. Ο θάνατός του από βαριά νόσο προκάλεσε συγκίνηση σε όλους τους Έλληνες.

Κωνσταντάς Γρηγόριος (1758-1844)

Περίφημος Δάσκαλος του Γένους από τις Μηλιές Πηλίου. Ίδρυσε της "Φιλόμουσο Εταιρεία" και την περίφημη σχολή των Μηλιών, καθώς και βιβλιοθήκη με 4.000 τόμους από δωρεές. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και βοήθησε πολύ τον Αγώνα.

Κωνσταντίνος Υψηλάντης (1760-1816)

Κωνσταντίνος Χορμοβίτης ή Κώνστας Χόρμοβας

Αγωνιστής του 1821 από το Χόρμοβο της Β. Ηπείρου.

Λαγουμιτσής (+1827;)

Προσωνύμιο του περιώνυμου υπονομοποιού Κώστα Αργυροκαστρίτη ή Χορμοβίτη, από τη Β. Ήπειρο. Με τις υπονόμους του (τα λαγούμια) έσωσε πολλές φορές την Ακρόπολη στην περίοδο 1821-1826. Πολέμησε και στο Μεσολόγγι και έκανε υπονόμους φθάνοντας ως το εχθρικό στρατόπεδο και προκαλούσε με ανατινάξεις ζημιές στον εχθρό.

Λαζαίοι

Οικογένεια αρματολών και κλεφτών του Ολύμπου από το Λεβίδι της Κατερίνης. Ήταν 4 αδέρφια, γνωστότερος από αυτούς είναι ο Τόλιος Λάζος που έδρασε το 1822 στην περιοχή του Ολύμπου και διακρίθηκε το 1828 ως χιλίαρχος επί Καποδίστρια. Πήρε μέρος και στη μάχη της Πέτρας.

Λαμπέτης (18ος αι.)

Πρωτοπαλίκαιο του αρματολού Αστραπόγιαννου.

Λασσάνης Γεώργιος (1793-1870)

Φιλικός, αγωνιστής του 1821, λόγιος και πολιτικός από την Κοζάνη. Πολέμησε με τον Αλ. Υψηλάντη στο Δραγατσάνι (1821).

Λάτρης Ικέσιος (1799-1881)

Λόγιος, αγωνιστής του 1821 και δημοσιογράφος από τη Σμύρνη, κρητικής καταγωγής. Γραμματέας και σύμβουλος του Ανδρέα Μιαούλη.

Λαχανάς Κωνσταντίνος ή Καπετάν Λαχανάς (1769-1842)

Αγωνιστής του 1821 από τη Σάμο.

Λαχανάς Κωνσταντίνος(1769-1842)

Αγωνιστής του 1821, από τη Σάμο. Φιλικός, μαζί με το Λυκούργο Λογοθέτη κήρυξαν την Επανάσταση στη Σάμο στις 18 Απριλίου 1821.

Λεβέντης Γεώργιος (1790-1847)

Επιφανής φιλικός από το Κορακοβούνι Κυνουρίας. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία το 1817 και διέθεσε πολλά χρήματα για τον Αγώνα.

Λεβίδης

Επώνυμο επιφανούς οικογένειας από τα Ταταύλα της Κωνσταντινούπολης. Μέλη της οι Λεβίδης Άγγελος (ή Τσαλίκης 1725-1810). Λεβίδης Νικόλαος (1765-1852) γιος του Άγγελου, λόγιος και φιλικός. Από τους πρώτους συνεργάτες του "Λόγιου Ερμή" της Βιέννης. Λεβίδης

Δημήτριος, Αλέξανδρος και Πανταλέων, γιοι του Άγγελου. Εσφαγιάσθησαν το 1821.

Λεβίδης Κωνσταντίνος (1790-1868)

Γιος του Νικολάου, φιλικός, δημοσιογράφος και λόγιος. Πολέμησε με τον Ιερό Λόχο στο Δραγατσάνι.

Λεβίδι

Κωμόπολη της επαρχίας Μαντινείας του νομού Αρκαδίας. Στις 15 Απριλίου 1821 έγινε εκεί μάχη ανάμεσα στους Έλληνες με αρχηγούς τον Αναγνώστη Στριφτόμπολα και τους Πετμεζάδες με τους Τριπολιτσιώτες Τούρκους. Στη μάχη αυτή οι Έλληνες νίκησαν κατά κράτος.

Λέκκας

Επώνυμο παλιάς αθηναϊκής οικογένειας από το Μενίδι της Αττικής. Κατά την Επανάσταση του 1821 διακρίθηκαν οι τέσσερις αδελφοί Λέκκα, Αναστάσιος, Γεώργιος, Δημήτριος και Παΐσιος.

Λελούδας Δημήτριος (Μήτρος)

Αγωνιστής του 1821 από την Ιθάκη. Πήρε μέρος στη δεύτερη πολιορκία της Ακρόπολης (1826-27).

Λεμπέσης Ανάργυρος

Πρόκριτος Σπετσών, φιλικός και αγωνιστής του 1821. Διακρίθηκε ιδίως στη ναυμαχία του Γέροντα (Αύγουστος 1824).

Λεφέβρ Ιππόλυτος (Lefebvre, +1827)

Γάλλος φιλέλληνας. Ήλθε στην Ελλάδα το 1825 και κατατάχθηκε στο σώμα του Φαβιέρου. Πήρε μέρος στη μάχη του Αναλάτου, αιχμαλωτίστηκε από τους Τούρκους, οι οποίοι τον σκότωσαν στις 6 Μαΐου 1827.

Λιακαταίοι

Επώνυμο αδελφών αγωνιστών του 1821 από οικογένεια κλεφτών του Ασπροποτάμου. Πιο γνωστός ο Γρηγόρης Λιακατάς, αρματολός και στρατηγός κατά την Επανάσταση του 1821.

Λιάκος Νικόλαος (+1823)

Οπλαρχηγός, αγωνιστής του 1821 από την Εύβοια.

Λογοθέτης Λυκούργος (1772-1850)

Αγωνιστής του 1821 και πολιτικός από το Καρλόβασι της Σάμου. Φιλικός, τον Μάιο του 1821 κήρυξε την Επανάσταση στη Σάμο.

Λόντος Ανδρέας (1784-1846)

Αγωνιστής του 1821 και πολιτικός από το Αίγιο. Φιλικός, πολέμησε εναντίον του Δράμαλη και του Ιμπραήμ Πασά.

Μάγ(ι)ερ Ιωάννης-Ιάκωβος (Meyer, 1798-1826)

Ελβετός γιατρός και φιλέλληνας από τη Ζυρίχη. Το 1823 κατέβηκε στο Μεσολόγγι και ίδρυσε νοσοκομείο. Παντρεύτηκε Ελληνίδα. Πολέμησε στο Μεσολόγγι και σκοτώθηκε στην Έξοδο (10 Απριλίου 1826).

Μαγγίνας Αναστάσιος (Τάτζης ή Τάτσης, 1792-1880)

Αγωνιστής και πολιτικός από τον Αστακό. Φιλικός, έδρασε στη Δυτική Ελλάδα. Το 1827 ήταν πληρεξούσιος στην Εθνοσυνέλευση της Τροιζήνας.

Μαιζών Νικόλαος-Ιωσήφ (μαρκήσιος Maison, 1771-1840)

Γάλλος στρατάρχης από το Επιναί. Διακρίθηκε στους Ναπολεόντειους πολέμους. Το 1828 στάλθηκε στην Πελοπόννησο με σκοπό να εκδιώξει τον Ιμπραήμ από εκεί, πράγμα που το πέτυχε.

Μακρής Δημήτριος (1772;-1841)

Αγωνιστής του 1821 από το Μεσολόγγι και συγκεκριμένα από το χωριό Γαβαλού. Το Μάιο του 1821 κατέλαβε το Μεσολόγγι και το Αιτωλικό και πήρε μέρος στην άλωση του Αργινίου. Το 1823 έγινε στρατηγός.

Μακρυγιάννης Ιωάννης (1797-1864)

Αγωνιστής και πολιτικός από τη Δωρίδα (Αβορίτι), ένας από τους επιφανέστερους ηγέτες της Επανάστασης του 1821. Φιλικός, έλαβε μέρος σε πολλές μάχες. Το 1823 συνεργαζόμενος με το σώμα του Νικηταρά συμμετείχε σε μια σειρά στρατιωτικών επιχειρήσεων στη Στερεά Ελλάδα. Το 1825 υπερασπίστηκε το Νεόκαστρο από τον Ιμπραήμ έως τη πτώση του. Στις 13 Ιουνίου 1825, μαζί με το Δημήτριο Υψηλάντη, αντιμετώπισε με μεγάλη επιτυχία τους Τούρκους στους Μύλους της Αργολίδας και τους ανάγκασε να υποχωρήσουν σώζοντας την επανάσταση στην Πελοπόννησο. Συμμετείχε επίσης στην πολιορκία της Ακρόπολης. Έγραψε "Απομνημονεύματα".

Μαλάμος Δημήτριος

Ηπειρώτης φιλικός και αγωνιστής του 1821 από παλιά οικογένεια οπλαρχηγών και αρματολών. Πήρε μέρος σε πολλές μάχες επικεφαλής των Σουλιωτών.

Μαμούρης Ιωάννης (1797-1867)

Αγωνιστής του 1821 από τη Δρέμισα Παρνασσίδας. Πολέμησε στο Χάνι της Γραβιάς και στη μάχη των Βασιλικών, όπου κυριεύσε τουρκική σημαία.

Μανιάκι

Χωριό στην επαρχία Πυλίας του νομού Μεσσηνίας, υψόμετρο 580 μ. Στις 20 Μαΐου 1825 έγινε εκεί η περίφημη μάχη μεταξύ των 500 πολεμιστών του Παπαφλέσσα και των 3000 στρατιωτών του Ιμπραήμ.

Μανουσογιάννης (ή Μανουσογιαννάκης) Αναγνώστης (1787-1881)

Κρητικός οπλαρχηγός από το Νίμπρο Σφακίων. Φιλικός και αρχηγός της Δυτ. Κρήτης κατά την Επανάσταση του 1821.

Μάντζαρος-Χαλκιόπουλος Νικόλαος (1795-1872)

Μουσικοσυνθέτης από την Κέρκυρα, μελοποίησε τον "Ύμνο εις την Ελευθερίαν" του Σολωμού, οι δύο πρώτες στροφές του οποίου καθιερώθηκαν ως ο Εθνικός μας Ύμνος.

Μαρκοπουλιώτης Νικόλαος (+ 1821)

Αθηναίος αγωνιστής. Συνελήφθη από στρατιώτες του Ομέρ Βρυώνη ενώ έφευγε από την Αθήνα για τον Πειραιά και υπέστη μαρτυρικό θάνατο με ανασκολοπισμό στις 20 Ιουλίου 1821.

Μαρτινέγκος Αντώνιος (1754-1836)

Ζακυνθινός πολιτικός και επαναστάτης. Φιλικός.

Μαστραχάς (ή Μάστραχας) Φραγκιάς (1792-1868)

Κρητικός οπλαρχηγός που έγινε περίφημος για τη γενναιότητά του. Πήρε μέρος σε όλες τις επαναστάσεις που έγιναν στην Κρήτη από το 1821 ως το 1866.

Ματρόζος Ιωάννης

Πυρπολητής από την Ύδρα, έλαβε μέρος στις ναυμαχίες του Γέροντα, της Άνδρου, της Σάμου, του Μεσολογγίου κ.λπ.

Ματρόζος Λέκκας (Αλέξανδρος (+ 1868))

Πυρπολητής από τις Σπέτσες, πήρε μέρος σε πολλές επιχειρήσεις του Αγώνα.

Μαυροβουνιώτης Βάσος (1795-1847)

Αγωνιστής του 1821, περιώνυμος για την ανδρεία και την τόλμη του, ηπειρωτικής καταγωγής. Πήρε μέρος σε 36 μάχες.

Μαυρογένους Μαντώ (1796-1848)

Ηρωίδα της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Γεννήθηκε στην Τεργέστη. Πήρε μέρος στην εκστρατεία εναντίον των Τούρκων της Καρύστου και πολέμησε στο Πήλιο εναντίον του Σελίμ πασά, και στη Φθιώτιδα.

Μαυροκορδάτος Αλέξανδρος (1791-1865)

Πολιτικός. Ήρθε στην Ελλάδα το 1821. Ανέλαβε τη διοίκηση του Αγώνα στη Δυτική Στερεά. Πολέμησε στη μάχη του Πέτα, στην πολιορκία του Μεσολογγίου και εναντίον του Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο.

Μαυρομ(μ)αταίοι

Μεγάλη και επιφανής οικογένεια της Ακαρνανίας, πολλά μέλη της οποίας διακρίθηκαν πριν και κατά την Επανάσταση του 1821 ως πολιτικοί και στρατιωτικοί.

Μαυρομιχάλης

Μεγάλη οικογένεια από τη Μάνη. Πολλά μέλη της διέπρεψαν στον Αγώνα του 1821.

Μαυρομιχάλης Πέτρος (Πετρόμπεης 1773-1848)

Ηγέτης της Επανάστασης, φιλικός. Οπλαρχηγός και πολιτικός. Ήταν γόνος της ιστορικής μανιάτικης οικογένειας των Μαυρομιχαλαίων, τελευταίος Μπέης της Μάνης, οπλαρχηγός του 1821, αναδειχθείς "αρχιστράτηγος των σπαρτιατικών δυνάμεων" και πρωθυπουργός της Ελλάδας από τη θέση του προέδρου του Εκτελεστικού Σώματος του ελληνικού κράτους. Στις 17 Μαρτίου του 1821 υψώνοντας το λάβαρο του Αγώνα στην Αρεόπολη τεθείς επικεφαλής πέντε χιλιάδων Μανιατών προχώρησε μαζί με άλλους οπλαρχηγούς στην απελευθέρωση της Καλαμάτας. Στις 25 Μαρτίου ο Πετρόμπεης συγκρότησε την Μεσσηνιακή Γερουσία, με πρόεδρο τον ίδιο όπου και εκδίδει την ιστορική διακήρυξη (Προειδοποίηση) προς τις Ευρωπαϊκές Αυλές, την οποία υπέγραψαν ο ίδιος ως αρχιστράτηγος, και όλα τα μέλη της Γερουσίας. Δύο μήνες αργότερα συμμετέχοντας στη Συνέλευση των Καλτεζών εκλέχτηκε πρόεδρος της Πελοποννησιακής Γερουσίας. Στην Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου εκλέχτηκε αντιπρόεδρος του Βουλευτικού, ενώ κατά τη διάρκεια της Επανάστασης διετέλεσε πρόεδρος της Β' Εθνοσυνέλευσης (1823), πρόεδρος του Βουλευτικού (1823), πρόεδρος του Εκτελεστικού (1823), μέλος της Διοικητικής Επιτροπής της Ελλάδος και μέλος του νομοτελεστικού στην Εθνοσυνέλευση του Άστρους. Αλλά και στον στρατιωτικό τομέα η δράση του ήταν αξιόλογη. Πήρε μέρος στην Άλωση

της Τριπολιτσάς, της Καλαμάτας και του Άργους, καθώς και στην άμυνα του Μεσολογγίου. Επίσης, σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε και στην άμυνα της Μάνης από την επίθεση των Τουρκοαιγυπτίων και συγκεκριμένα του Ιμπραήμ. Κατά τη διάρκεια του Απελευθερωτικού Αγώνα δύο γιοι του Πετρόμπεη σκοτώθηκαν σε μάχες, οι Ηλίας και Ιωάννης Μαυρομιχάλης.

Μάχης Αναλάτου

Καταστρεπτική για τους Έλληνες μάχη που έγινε στην περιοχή Αναλάτου την Κυριακή 24 Απριλίου 1827.

Μέγα Σπήλαιον

Μεγάλη ιστορική Μονή της Πελοποννήσου στην περιφέρεια των Καλαβρύτων. Στην Επανάσταση του 1821 έγινε κέντρο επαναστατικής δράσεως και καταφύγιο αμάχων.

Μεγίστη Λαύρα

Το αρχαιότερο από τα μοναστήρια του Αγίου Όρους. Κατά την Επανάσταση του 1821 έπαθε πολλές ζημιές, διασώθηκε όμως η βιβλιοθήκη με τα πολύτιμα χειρόγραφα.

Μεθώνη

Παραθαλάσσια κωμόπολη στην επαρχία Πυλίας του νομού Μεσσηνίας. Στις 13 Φεβρουαρίου 1825 αποβιβάστηκε ο Ιμπραήμ με σκοπό την κατάληψη της Πελοποννήσου, ενώ τον Απρίλιο του 1825 έγινε στον κόλπο της Μεθώνης ναυμαχία, στην οποία ο Μιαούλης έκαψε 28 τουρκικά πλοία.

Μελιδόνης Αντώνιος (+ 1822)

Οπλαρχηγός, αγωνιστής του 1821 από το χωριό Μελιδόνι Μυλοποτάμου (Κρήτης).

Μέξης Ιωάννης (Χατζηγιάννης, 1754-1844)

Πρόκριτος των Σπετσών από επιφανή οικογένεια Ηπειρωτικής καταγωγής. Ενεργό μέλος της Φιλικής Εταιρείας, στη διάρκεια του Αγώνα διέθεσε 4 εξοπλισμένα πλοία και σημαντικά χρηματικά ποσά.

Μεσολόγγι

Πόλη της Δυτ. Στερεάς, πρωτεύουσα του ν. Αιτωλοακαρνανίας. Από το Μάιο του 1821 η πόλη έγινε πολιτικό και στρατιωτικό κέντρο της Δυτ. Στερεάς. Στις 15 Απριλίου του 1825 άρχισε η δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου από τον Κιουταχή και τον Ιμπραήμ, που κατέληξε στην ηρωική Έξοδο των πολιορκούμενων και στην άλωση της πόλης (Κυριακή των Βαΐων, 10 Απριλίου 1826).

Μηλιές

από τις πιο σημαντικές κωμοπόλεις του Πηλίου, έγιναν το κέντρο της Φιλικής Εταιρείας για τη Θεσσαλία και εκεί άρχισε η Ελληνική Επανάσταση στη Μαγνησία (7 Μαΐου 1821).

Μητροπέτροβας (Μήτρος Πέτροβας, 1745-1838)

Μεσσήνιος οπλαρχηγός περίφημος για την ανδρεία του. Πολέμησε μαζί με τον Κολοκοτρώνη στην Αρκαδία και το Βαλτέτσι.

Μητσαίοι

Αδελφοί Ιωάννης-Καστρίτης και Σταμάτιος Μήτσας από το Κρανίδι, αγωνιστές του 1821.

Μιαούλης Ανδρέας (1769-1835)

Υδραίος ναύαρχος και αγωνιστής του 1821. το 1822 ανέλαβε την αρχηγία του υδραϊκού στόλου και είχε πολλές νίκες εναντίον των Τούρκων και των Αιγυπτίων. Στις 30 Σεπτεμβρίου επικεφαλής 21 Υδραϊκών και 9 Σπετσιώτικων πλοίων συγκρούστηκαν με τον οθωμανικό στόλο. Τον Ιανουάριο του 1822 εκλέχθηκε ναύαρχος του στόλου της Ύδρας. Στις 20 Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε η ναυμαχία των Πατρών, όπου ο οθωμανικός στόλος ηττήθηκε και αναγκάστηκε να αποχωρήσει. Από τότε αναγνωρίστηκε από όλους ως αρχηγός του ελληνικού στόλου. Το Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου, και αφού είχε λάβει μέρος σε μερικές αψιμαχίες στη Χίο, βρέθηκε στο Ναύπλιο. Εκεί αντιμετώπισε με επιτυχία το στόλο του Καπιτάν πασά που αριθμούσε πάνω από 80 πλοία, σε αντίθεση με τον ελληνικό που είχε μόλις 60. Ο Μιαούλης σε συνεργασία και με τους άλλους πλοιάρχους, και κυρίως με τον Υδραίο Αντώνη Κριεζή, κατάφερε να τρέψει σε φυγή τον οθωμανικό στόλο και να εμποδίσει τον ανεφοδιασμό του οθωμανικού φρουρίου του Ναυπλίου, το οποίο πολιορκούνταν από τους Έλληνες. Στις 30 Σεπτεμβρίου ο Στάικος Σταϊκόπουλος κατέλαβε το κάστρο του Ναυπλίου και ο Μιαούλης παρέλαβε τον οθωμανικό άμαχο πληθυσμό για να τον μεταφέρει στη Μικρά Ασία, απ' όπου επέστρεψε τον Ιανουάριο του 1823. Στις 4 Ιουλίου του 1824 ο Μιαούλης έσπευσε καθυστερημένα στα Ψαρά, όπου βρήκε μια μικρή μοίρα του οθωμανικού στόλου, την οποία και κατέστρεψε. Στις 24 Αυγούστου του 1824 ενεπλάκη με τον ενωμένο οθωμανοαιγυπτιακό στόλο, τον οποίο παρέσυρε στον κόλπο του Γέροντα. Στις 29 Αυγούστου πραγματοποιήθηκε η Ναυμαχία του Γέροντα, στην οποία ο εχθρικός στόλος έχασε 27 πολεμικά πλοία. Ο Μιαούλης επιτέθηκε στον οθωμανοαιγυπτιακό στόλο, ο οποίος αριθμούσε 101 πλοία και 50.000 ναύτες, και τον ανάγκασε να υποχωρήσει, αποτρέποντας έτσι τους Τούρκους από το να αποβιβάσουν στη Σάμο. Επί 20 ημέρες ο ελληνικός στόλος παρενοχλούσε τον εχθρικό με αποτέλεσμα ο οθωμανικός να αποχωρήσει για τον Ελλήσποντο και ο Αιγυπτιακός να καθυστερήσει να αποβιβάσει στρατιωτικά σώματα στην Πελοπόννησο. Την 1η Νοεμβρίου του 1824 ο ελληνικός στόλος επιτέθηκε στον Αιγυπτιακό κοντά στην

Κρήτη. Η σφοδρότητα της μάχης ήταν μεγάλη και ο Αιγυπτιακός στόλος αναγκάστηκε να υποχωρήσει έχοντας τεράστιες απώλειες. Στις 2 Απριλίου 1825 βρέθηκε στο Ναυαρίνο ενώ λίγες μέρες αργότερα ο ελληνικός στρατός κατατροπώθηκε στη Σφακτηρία εξαιτίας της αδυναμίας του ελληνικού στόλου να τον ενισχύσει. Τις επόμενες μέρες όμως ο Ελληνικός στόλος και ο Μιαούλης κάνοντας δεκτή την πρόταση του Γεωργίου Σαχίνη, που ήθελε να εκδικηθεί για τον θάνατο του αδελφού του Σταύρου στην Σφακτηρία, αιφνιδίασε τον Αιγυπτιακό στη Μεθώνη. Οι καταστροφές που προκάλεσε ήταν μεγάλες και καθυστέρησαν αρκετά τον Ιμπραήμ. Η σημασία της νίκης ήταν τεράστια για τους Έλληνες αφού ανυψώθηκε το ηθικό τους και παράλληλα κέρδισαν χρόνο για να αντιμετωπίσουν τον Ιμπραήμ. Στις 31 Μαΐου συγκρούστηκε με τον οθωμανικό στόλο στη Σούδα και στη συνέχεια κατευθύνθηκε προς την Ύδρα. Στις 14 και 25 Νοεμβρίου συναντήθηκε με τον οθωμανικό στόλο στη Γλαρέντζα και στο Μεσολόγγι αντίστοιχα, στον οποίο προκάλεσε μεγάλες καταστροφές. Στην πρώτη σύγκρουση φονεύθηκε και ο καπετάνιος Θεόδωρος Βώκος. Σημαντική ήταν και η προσφορά του στην ενίσχυση της άμυνας του Μεσολογγίου. Ο Μιαούλης κατά την πρώτη πολιορκία κατάφερε συνεχώς να διασπά τον ναυτικό αποκλεισμό.

Μινιάκ Πιέρ (Mignac, +1822)

Γάλλος φιλέλληνας ήλθε στην Ελλάδα το 1822. σκοτώθηκε στη μάχη του Πέτα (4 Ιουλίου 1822) πολεμώντας γενναία.

Μιρτσιέφσκυ (Mirziewsky, +1822)

Πολωνός φιλέλληνας. Σκοτώθηκε πολεμώντας γενναία στη μάχη του Πέτα (4 Ιουλίου 1822).

Μιχαήλ Κούτζης (1800 - 1873)

Προέρχεται από τα Πισινά Χωριά, λαμβάνει μέρος νεαρότατος στην Επανάσταση του 1821, επικεφαλής δικού του εκστρατευτικού σώματος από την πρώτη μέρα της έκρηξής της, συμμετέχει σε όλες στις κορυφαίες μάχες, τραυματίζεται σοβαρά στα Δερβενάκια, συνεχίζει όμως μέχρι το τέλος του Αγώνα. Τα διάφορα έγγραφα τον εμφανίζουν ως μέρος της δύναμης των Γεωργιτσάνων οπλαρχηγών, στους καταλόγους των οποίων εμφανίζεται τιμώμενος για την ηρωική του δράση.

Μονή Σέκου

Ιστορικό μοναστήρι της Μολδαβίας (Ρουμανία). Το Σεπτέμβριο του 1821 κατέφυγαν εκεί με 450 άνδρες ο Γεωργάκης Ολύμπιος και ο Ιωάννης Φαρμάκης μετά την ήττα στο Δραγατσάνι.

Μόσχω Τζαβέλα (1760-1803)

Ήταν γυναίκα του Λάμπρου Τζαβέλα και μητέρα του Φώτου. Μέλος της γνωστής φάρας των Τζαβελαίων από το Σούλι της Θεσπρωτίας. Γεννήθηκε το 1760 και αγωνίστηκε το 1792 εναντίον του Αλή Πασά, στη μάχη της Κιάφας, ως αρχηγός 400 Σουλιωτισσών. Όταν οι Τουρκαλβανοί αποπειράθηκαν να αιχμαλωτίσουν τις Σουλιώτισσες, αυτές τους επιτέθηκαν και κατάφεραν να τους τρέψουν σε φυγή. Ο ηρωισμός της Μόσχως έχει απαθανατιστεί στα δημοτικά τραγούδια. Η Μόσχω μετά την καταστροφή του Σουλίου ακολούθησε το δρόμο προς την Πάργα και από 'κει στα Επτάνησα. Πέθανε τελικά κατά το 1803.

Μούρραιν Κάρολος (Λόρδος Charles Murray, + 1824)

Σκώτος φιλέλληνας. Κατέβηκε μαζί με τον Μπαίρον στην Ελλάδα, αλλά αρρώστησε και πέθανε στις 11 Αυγούστου 1824. Διέθεσε πολλά χρήματα για τον Αγώνα.

Μουστοξύδης Ανδρέας (1785-1860)

Διαπρεπής λόγιος και ιστορικός συγγραφέας από την Κέρκυρα. Επί Καποδίστρια γύρισε στην Ελλάδα και ανέλαβε τις εφημερίδες "Ελληνικός Ταχυδρόμος" και "Αιγιναία". Διετέλεσε διευθυντής της Σχολής στην Αίγινα και πρώτος διευθυντής της Εθνικής Βιβλιοθήκης που ιδρύθηκε εκεί το 1829.

Μπαλάσκας Κίτσος

Κρητικός, αγωνιστής στο σώμα ιππέων του Νταλιάνη που διαλύθηκε από τους Τούρκους το 1828 στο Φραγκοκάστελλο της Κρήτης.

Μπαρμπάτσης Κοσμάς (1792-1887)

Σπετσιώτης πυρπολητής. Διακρίθηκε στο ναυτικό Αγώνα του 1821 και ιδιαίτερα στη Ναυμαχία των Σπετσών (8 Σεπτεμβρίου 1822).

Μπέκας Γεώργιος

Αγωνιστής του 1821 από τα Σπάτα Αττικής.

Μπέκας Σπύρος

Αγωνιστής του 1821. Σκοτώθηκε κατά την πολιορκία της Ακροπόλεως από τον Κιουταχή το 1827.

Μπεραντζέφσκυ Ιωσήφ (19ος αι.)

Πολωνός φιλέλληνας, ήλθε στην Ελλάδα το 1821 με τους δύο αδελφούς του και 180 στρατιώτες εξοπλισμένους με δικά του έξοδα.

Μπινιάρης Μήτρος

Αγωνιστής του 1821, πήρε μέρος σε πολλές επιχειρήσεις στην Κρήτη και τη Στερεά Ελλάδα.

Μπιρμπίλης Αναγνώστης

Οπλαρχηγός αγωνιστής του 1821 από τη Σαλαμίνα. Έδρασε κατά την πολιορκία της Ακρόπολης το 1822.

Μπότσης

Επώνυμο μεγάλης οικογένειας των Σπετσών με καταγωγή από το Κρανίδι. Μέλη της διέπρεψαν κατά την Επανάσταση του 1821 και μετά την απελευθέρωση.

Μπότσαρης Νότης (1756-1841)

Σουλιώτης οπλαρχηγός, γιος του Γεώργιου Μπότσαρη και θείος του Μάρκου Μπότσαρη, αρχηγός της φάρας (οικογένειας) μετά το θάνατο του αδελφού του Κίτσου.

Μπότσαρης, Κώστας (1792-1853)

Αγωνιστής του 1821, αδελφός του Μάρκου Μπότσαρη. Έλαβε μέρος σε πολλές μάχες στην Πελοπόννησο και την Στερεά Ελλάδα. Ήταν μέλος της τριμελούς αντιπροσωπείας που είχε σταλεί στο Μόναχο, για να προσκαλέσει επίσημα τον Όθωνα στον ελληνικό θρόνο.

Μπότσαρης, Μάρκος (1790-1823)

Αγωνιστής του 1821, ο πιο διάσημος από τα μέλη της σουλιώτικης οικογένειας Μπότσαρη. Στρατηγός, ήρωας της επανάστασης του 1821 και καπετάνιος των Σουλιωτών. Ύστερα από την πτώση του Σουλίου, πήγε στην Κέρκυρα μαζί με άλλους Σουλιώτες όπου κατατάχτηκε ως

υπαξιωματικός στο σώμα των Ηπειρωτών και Σουλιωτών που συγκρότησαν οι Γάλλοι. Το 1814 μυήθηκε στη Φιλική Εταιρία. Όταν ξέσπασε η Επανάσταση του 1821, νίκησε τους Τούρκους στη Μπογόρτσα και στα Δερβίζιανα, όπου εξόντωσε ένα ισχυρό μισθοφορικό σώμα με ένα απίστευτο τέχνασμα. Παράλληλα καταλήφθηκαν τα Λέλοβα και το παραθαλάσσιο φρούριο της Ρηνιάσας. Στις αρχές Μαΐου απειλήθηκε και η ίδια η Πρέβεζα. Ακολούθησαν οι νικηφόρες μάχες στο Κομπότι (3 Ιουλίου 1821) και στην Πλάκα. Συμμετείχε στη πολιορκία της Άρτας η οποία άρχισε στις 16 Νοεμβρίου και τέλειωσε άδοξα στις 4 Δεκεμβρίου 1821. Επίσης έλαβε μέρος στη μάχη του Πέτα (4 Ιουλίου 1822) που κατέληξε σε καταστροφή, ενώ βρέθηκε μεταξύ των υπερασπιστών του Μεσολογγίου στην πρώτη του πολιορκία στα τέλη του 1822, όπου παρασύροντας τους Τούρκους σε πλαστές συνομιλίες έδωσε χρόνο στους πολιορκημένους να ενισχύσουν τις οχυρώσεις. Τα Χριστούγεννα υπερασπίστηκε με 35 άνδρες το τοίχος της πόλης από τα στρατεύματα του Ομέρ Βρυώνη. Τότε με παρέμβαση του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου του έδωσαν τον τίτλο του στρατηγού της Δυτικής Στερεάς Ελλάδας. Μάλιστα το γεγονός αυτό προκάλεσε την αντιζηλία των άλλων οπλαρχηγών κάτι το οποίο εξόργισε τον Μπότσαρη, ο οποίος μπροστά τους έσκισε το χαρτί του διορισμού του λέγοντας: "Όποιος είναι άξιος παίρνει το δίπλωμα με το σπαθί του από τον πασά!". Αυτή η μεγαλοπρεπής πράξη του αποδεικνύει την ανιδιοτέλειά του και την αγάπη του για την πατρίδα. Το καλοκαίρι του 1823 προσπάθησε να ανακόψει το δρόμο στα τουρκικά στρατεύματα που επέδραμαν προς την δυτική Ρούμελη. Στις αρχές Ιουλίου ο Μουσταής πασάς, επικεφαλής 10.000 επίλεκτων ανδρών, εκστράτευσε εναντίον της Επανάστασης. Ο Μπότσαρης, τη νύχτα της 8ης Αυγούστου, μαζί με τον Κίτσο Τζαβέλα και άλλους 450 Σουλιώτες, επιτέθηκε κατά της εμπροσθοφυλακής των εχθρών (5.000 τουρκαλβανοί στρατιώτες), που είχαν στρατοπεδεύσει στο Κεφαλόβρυσσο του Καρπενησίου, στη μάχη που έμεινε γνωστή ως Μάχη του Κεφαλόβρυσου. Παρά τον αρχικά ελαφρύ τραυματισμό, συνέχισε να πολεμάει και κατάφερε να νικήσει τους τουρκαλβανούς. Όμως μια τουρκική σφαίρα του τρύπησε το κρανίο και τον άφησε νεκρό. Τότε οι Σουλιώτες, αν και νίκησαν, διέκοψαν τον αγώνα για να παραλάβουν τον νεκρό αρχηγό τους και τα λάφυρα. Οι Σουλιώτες σκότωσαν εκατοντάδες εχθρούς χωρίς όμως

να σταματήσουν την πορεία του πασά. Μεταφέροντας τον νεκρό προς το Μεσολόγγι όπου τελικά τον ενταφίασαν, σταμάτησαν για λίγο στον νάρθηκα της Μονής Προυσσού όπου ευρισκόταν ο Καραϊσκάκης κατάκοιτος. Αυτός τον ασπάστηκε λέγοντας "Άμποτε ήρωα Μάρκο, κι εγώ από τέτοιο θάνατο να πάω". Ο νεκρός μεταφέρθηκε στο Μεσολόγγι με θριαμβική πομπή που περιγράφει ο Πουκεβίλ. Του θριάμβου προηγούνταν Τούρκοι αιχμάλωτοι, ακολουθούσαν οι αιχμαλωτισμένοι ίπποι των αξιωματικών με πολύτιμα επισάγματα και πενήντα τέσσερις σημαίες των εχθρών. Ο νεκρός Μάρκος ήταν καλυμμένος με κυανή χλαμίδα. Ακολουθούσαν τα λάφυρα που ήταν ζώα, όπλα, σκηνές, πολεμοφόδια και άλλα στρατιωτικά εφόδια και το ταμείο των εχθρών. Η κηδεία ξεκίνησε το απομεσήμερο, από το οίκημα του Επάρχου Κωνσταντίνου Μεταξά, για να δειχθεί ότι τον κηδεύει το Έθνος. Η επικήδεια τελετή έγινε στον ναό Αγίου Νικολάου των προμαχώνων. Για τον θάνατο του Μπότσαρη γράφηκαν πολλά έντεχνα ποιήματα και δημοτικά τραγούδια. Μεταξύ των άλλων ο Δ. Σολωμός έγραψε ποίημα όπου παρομοιάζει την συρροή των Ελλήνων στην κηδεία του Μπότσαρη με την συρροή των Τρώων στην ταφή του Έκτορα. Ο Μάρκος Μπότσαρης έμεινε στην ιστορία για την ανδρεία του και τη σημαντική συμβολή του στον Αγώνα για την ανεξαρτησία των Ελλήνων και δίκαια θεωρείται εθνικός ήρωας. Πολλοί Φιλέλληνες που επισκέφθηκαν την Ελλάδα, θαύμασαν την ανδρεία του Μπότσαρη, ενώ πολλοί ποιητές έγραψαν ποιήματα γι' αυτόν. Ο Fitz-Greene Halleck, Αμερικάνος ποιητής, έγραψε ένα ποίημα με τίτλο MARCO BOZZARIS, ενώ ο Ελβετός ποιητής Juste Olivier έγραψε επίσης ένα ποίημα-έπαινο προς τιμήν του, το 1825. Επίσης ο εθνικός ποιητής της Ελλάδας, ο Διονύσιος Σολωμός, αφιέρωσε μία από τις ωδές του στο Μάρκο Μπότσαρη. Ο Ζακύνθιος μουσουργός Παύλος Καρρέρ συνέθεσε το 1858 την όπερα Μάρκος Βότσαρης [Marco Bozzari], σε λιμπρέτο του Ιταλού ποιητή Giovanni Caccialupi, η οποία παρουσιάστηκε με μεγάλη επιτυχία σε όλα τα γνωστά ελληνικά θέατρα του 19ου αιώνα, από λυρικά σχήματα όπως ο Ελληνικός Μελοδραματικός Θίασος. Από την όπερα αυτή ιδιαίτερα δημοφιλής έχει καταστεί η άρια του Μάρκου "Εγέρασα, μωρές παιδιά", ευρύτερα γνωστή και ως "Γερο-Δήμος". Ένας σταθμός του μετρό του Παρισιού (σταθμός Botzaris) έχει ονομαστεί προς τιμήν του.

Αναφέρεται ότι ήδη το 1825 υπήρχε λαϊκό-σχολικό δράμα για τον Μάρκο Μπότσαρη γραμμένο από την Ευανθία Καΐρη, το οποίο διαρκούσης της Επανάστασης διδασκόταν σε όποια σχολεία το επέτρεπαν οι συνθήκες (αναφέρεται η Τήνος) για να τονώνεται το αίσθημα υπέρ της ελευθερίας.

Μπότσαρης, Τούσας (Ντούσας Αθανάσιος, 1792-1827)

Αγωνιστής του 1821, του Τούσα-Δημητρίου, Σουλιώτη οπλαρχηγού.

Μπουζίκης ή Βουζίκης

Επώνυμο δύο αδελφών, Αθηναίων προκρίτων. Από αυτούς, ο Μιχαήλ Μπουζίκης έδρασε στην Επανάσταση του 1821.

Μπουμπουλίνα, Λασκαρίνα (1771-1825)

Ηρωίδα της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 από την Ύδρα (γεννημένη συμπτωματικά στην Κωνσταντινούπολη), το γένος Σταυριανού Πινότση, χήρα (από δεύτερο γάμο) του πλούσιου σπετσιώτη πλοιοκτήτη Δημήτριου Μπούμπουλη, που σκοτώθηκε το 1811 σε μάχη με αλγερινούς πειρατές. Όταν ξεκίνησε η ελληνική επανάσταση, είχε σχηματίσει δικό της εκστρατευτικό σώμα από Σπετσιώτες, τους οποίους αποκαλούσε «γενναία μου παλικάρια». Είχε αναλάβει να αρματώνει, να συντηρεί και να πληρώνει τον στρατό αυτό μόνη της όπως έκανε και με τα πλοία της και τα πληρώματά τους, κάτι που συνεχίστηκε επί σειρά ετών και την έκανε να ξοδέψει πολλά χρήματα για να καταφέρει να περικυκλώσει τα τουρκικά οχυρά, το Ναύπλιο και την Τρίπολη. Έτσι τα δύο πρώτα χρόνια της επανάστασης είχε ξοδέψει όλη της την περιουσία.

Μπούσγος, Βασίλης (1796-1860)

Αγωνιστής του 1821, από το Απόκουρο της Ναυπακτίας.

Μυκόνιος, Νικόλαος (1803-1890)

Αγωνιστής του 1821 στη θάλασσα και την ξηρά, από την Κωμιακή της Νάξου.

Μυλλέρος (Μύλλερ), Γουλιέλμος (Mueller, 1794-1827)

Γερμανός ποιητής από το Ντεσσάου, θερμός φιλέλληνας (τον αποκαλούσαν "ο Έλλην Μύλλερ").

Μύλοι

Χωριό της Αργολίδας κοντά στον Αργολικό Κόλπο, στα νότια του Άργους. Στις 13 Ιουνίου 1825 ο Δημήτριος Υψηλάντης, μαζί με τον Μακρουγιάννη, τον Κων. Μαυρομιχάλη, τον Κάρπο Παπαδόπουλο κ.α., νίκησε κοντά στους Μύλους τον Ιμπραήμ.

Νάκος Λάμπρος (Λιβαδειά ; - Αθήνα 1856)

Προεστός της Λιβαδειάς, γιός του διοικητού της Λιβαδειάς Νικολάου Νάκου και ανιψιός του Λάμπρου Κατσώνη. Χρημάτισε "Βεκίλης" (εκπρόσωπος) του Αλή Πασά για την χώρα της Λιβαδειάς με "Φιομάνι" του 1818. Σε συνεννόηση με τον Αθανάσιο Διάκο, κήρυξε την Επανάσταση τον Απρίλιο του 1821 και πολέμησε μαζί του στην Αλαμάνα. Μετά τον θάνατο του Διάκου, πολέμησε με τον Υψηλάντη στην Ρούμελη. Χρημάτισε Υπουργός Αστυνομίας 1822, Αντιπρόεδρος Εθνοσυνέλευσης Τροιζήνας, Γερουσιαστής, Δήμαρχος Λιβαδειάς.

Νάκος, Νικόλαος (1760-;)

Αγωνιστής του 1821 από τη Λειβαδιά.

Ναυαρίνο(ν) (σωστότερα Ναβαρίνο)

Μεσαιωνικό όνομα παραλιακής κωμοπόλεως της επαρχίας Πυλίας του νομού Μεσσηνίας. Περίφημη είναι η Ναυμαχία του Ναυαρίνου, που έγινε στις 8/20 Οκτωβρίου 1827 ανάμεσα στους ενωμένους στόλους των Μεγάλων Δυνάμεων (Αγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας, με αρχηγούς τους ναυάρχους Κόδριγκτων, Δεριγνύ και Χέυδεν αντίστοιχα) και στον ενωμένο Τουρκοαιγυπτιακό στόλο (με αρχηγούς τους Ταχήρ Μπέη, Μουσταφά Μπέη και Μωχάρεμ Μπέη) με αποτέλεσμα την ολοκληρωτική καταστροφή του Τουρκοαιγυπτιακού στόλου, χωρίς καμία απώλεια πλοίου των Μεγάλων Δυνάμεων.

Ναύπλιο(ν)

Παραλιακή πόλη της Πελοποννήσου, πρωτεύουσα του νομού Αργολίδας, πρώτη πρωτεύουσα του Ελληνικού Κράτους (1823-1834).

Νέγρης, Θεόδωρος (1790-1824)

Φιλικός και πολιτικός κατά την Επανάσταση του 1821, από την Κωνσταντινούπολη.

Νεόφυτος ο Μεταξάς (1762-1861)

Διαπρεπής ιεράρχης, λόγιος και αγωνιστής του 1821, από την Αθήνα.

Νικηταράς

Προσωνύμιο του Νικήτα Σταματελόπουλου (1782-1849), ενός από τα πιο δραστήρια μέλη της Φιλικής Εταιρείας και από τους πιο σημαντικούς και γενναίους αγωνιστές του 1821, περιώνυμος για τη γρηγοράδα του στο τρέξιμο. Συντηρούσε δικό του Σώμα Ενόπλων με άνδρες που προέρχονταν από διάφορα μέρη της Ελλάδας. Με την έκρηξη της Επανάστασης, στην πρώτη Μάχη που δόθηκε στο Βαλτέτσι της Αρκαδίας στις 12 και 13 Μαΐου του 1821 (είχε προηγηθεί μια συμπλοκή στο Λεβίδι

τον Απρίλιο), ο Νικηταράς, που κρατούσε με 200 άντρες τα Άνω Δολιανά, κατάφερε να αποκρούσει 2.000 Τούρκους που επιτίθεντο με πυροβολικό. Επειδή έπεσαν πολλοί Τούρκοι από το χέρι του σ' εκείνη τη Μάχη, οι άντρες του τον ονόμασαν Τουρκοφάγο. Διακρίθηκε και στις μάχες που ακολούθησαν, όπου συνεργάστηκε με το θείο του, κυρίως δε στην πολιορκία και την άλωση της Τρίπολης. "Νικηταρά - Νικηταρά πού 'χεις στα πόδια σου φτερά και στην καρδιά ατσάλι". Όταν η Τρίπολη καταλήφθηκε από τους Έλληνες, δε ζήτησε κανένα λάφυρο για τον εαυτό του και όταν του πρόσφεραν ένα αδαμαντοκόλλητο σπαθί, το έκανε δώρο στην προσωρινή Κυβέρνηση. Όταν οι Έλληνες κατέστρεψαν τη στρατιά του Δράμαλη στα στενά των Δερβενακίων, ο Νικηταράς μαζί με τους Δημήτριο Υψηλάντη και Παπαφλέσσα, είχε καταλάβει τη χαράδρα γύρω από τον Άγιο Σώστη, απ' όπου θα περνούσαν οι Τούρκοι, προκαλώντας τους μεγάλη καταστροφή. Καθώς ο Δράμαλης υποχωρούσε προς το Άργος, ο Νικηταράς κατέλαβε την οχυρή θέση Αγιονόρι και σκότωσε πολλούς Τούρκους που προσπάθησαν να διαφύγουν μέσω αυτής. Συνέτελεσε στο να υποχωρήσει τελικά ο Δράμαλης, υφιστάμενος πανωλεθρία (26 - 28 Ιουλίου 1822). Ο Νικηταράς πήρε μέρος σε πολλές ακόμη μάχες μέχρι που απελευθερώθηκε η χώρα.

Νικόδημος, Κωνσταντίνος (1795/96-1879)

Ψαριανός πυροπολητής του 1821 και μετά ναύαρχος.

Νικόλαος Πετιμεζάς (1790-1865)

Ήταν στρατιωτικός, αγωνιστής του 1821, πολιτικός και αξιωματικός της Ελληνικής Βασιλικής Χωροφυλακής. Το 1804, μετά την δολοφονία του πατέρα του, κατέφυγε στη Ζάκυνθο και κατατάχθηκε στα αγγλικά τάγματα της Επτανήσου όπου διακρινόμενος έγινε αξιωματικός. Όταν κηρύχθηκε η Επανάσταση του 1821 επέστρεψε στη Πελοπόννησο και μαζί με άλλους Πετιμεζάδες μετείχε σε πολλές μάχες. Το 1826 ως φρούραρχος του Μεγάλου με δύναμη 600 ανδρών απέκρουσε τις εφόδους του Ιμπραήμ. Στη συνέχεια διετέλεσε πληρεξούσιος της επαρχίας Καλαβρύτων και

αργότερα μετά την απελευθέρωση εκλέχτηκε βουλευτής. Όταν το 1833 συστάθηκε η Ελληνική Βασιλική Χωροφυλακή ήταν ένας από τους πρώτους δέκα Μοιράρχους του Σώματος.

Νόρμαν, Κάρολος Αλβέρτος ντ'Ερενφελς, κόμης - (Normann, 1784-1822)

Γερμανός φιλέλληνας από τη Στουτγάρδη. Τραυματίστηκε στη μάχη του Πέτα και πέθανε από το τραύμα του στο Μεσολόγγι.

Νοταράς

Όνομα μεγάλης βυζαντινής οικογένειας. Μέλη της διακρίθηκαν κατά τον 14ο και 15ο αι. και αργότερα, όπως επίσης και κατά την Επανάσταση του 1821.

Νούτσος, Αλέξιος (Αλέξης, 1769-1822)

Εξέχων Έλληνας πολιτικός στην Αυλή του Αλή Πασά των Ιωαννίνων και αγωνιστής του 1821, από το Καπέσοβο Ζαγορίου.

Ντελακρουά, Ευγένιος-Βίκτωρ-Φερδινάνδος (Delacroix, 1798-1863)

Διάσημος γάλλος ζωγράφος της ρομαντικής σχολής από το Σαραντόν Σαιν Μώρις, θερμός φίλος της Ελλάδας.

Ντυμόν, Ερρίκος (Dumont, +1852)

Γάλλος γιατρός και φιλέλληνας από το Νεσατέλ.

Ξάνθος Εμμανουήλ (1772-1852)

Από τους πρωτεργάτες της Φιλικής Εταιρείας από την Πάτμο.

Οδησός

Μεγάλη πόλη και λιμάνι της Ουκρανίας (πρώην Ε.Σ.Σ.Δ.) στη ΒΔ ακτή του Ευξείνου Πόντου. Δήμαρχος της για πολλά χρόνια διετέλεσε ο Έλληνας Γρηγόριος Μαρασλής (β' μισό του 19ου αιώνα) και στο αρχοντικό του ιδρύθηκε το 1814 η Φιλική Εταιρεία.

Οικονόμου, Αντώνης (1780-1821)

Πλοίαρχος και φιλικός από την Ύδρα, από τους πρωτεργάτες της Επανάστασης.

Ολύμπιος, Γεωργάκης (1772-1821)

Επιφανής φιλικός και ένας από τους προδρόμους της Επανάστασης του 1821. Από τους πιο άξιους συνεργάτες του Αλεξάνδρου Υψηλάντη κατά τον Αγώνα στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες. Σκοτώθηκε κατά την πολιορκία της Μονής Σέκου από τους Τούρκους, όταν ανατίναξε την πυριτιδαποθήκη, για να μην πέσουν, αυτός και οι σύντροφοί του, στα χέρια των Τούρκων.

Ορλώφ

Επώνυμο οικογένειας Ρώσων ευγενών, ορισμένα μέλη της οποίας συνδέθηκαν με τους αγώνες των Ελλήνων για την ανεξαρτησία τους, κυρίως στον 18ο αιώνα.

Παγκάκης, Λευτέρης (ή Τζιώτης)

Οπλαρχηγός του 1821 από την Κέα.

Παλαιολόγος Μπενιζέλος (1790;-1868)

Δημογέροντας των Αθηνών, από τη μεγάλη αθηναϊκή οικογένεια των Μπενιζέλων (μία από τις 12 των Αθηνών).

Παλαμήδης, Ρήγας (1794-1872)

Αγωνιστής του 1821 και πολιτικός από την Τριπολιτσά.

Παλαμήδι

Φρουριακό συγκρότημα στο ομώνυμο βουνό, που βρίσκεται στην ανατολική περιοχή του Ναυπλίου. Οι Τούρκοι κατάφεραν να εκπορθήσουν με προδοσία το φρούριο τον Ιούλιο του 1715 και το κράτησαν μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 1822, οπότε καταλήφθηκε από τους Έλληνες με αρχηγό το Στάικο Σταϊκόπουλο και παραδόθηκε στον Θεοδ. Κολοκοτρώνη.

Παλιγγενεσία

Έτσι χαρακτηρίστηκε η Εθνική Αποκατάσταση της Ελλάδας, που έγινε με την Επανάσταση του 1821 και την ανακήρυξη της ως ανεξάρτητου κράτους (Εθνική Παλιγγενεσία).

Παλουμπιώτης, Διάκος

Κλεφταρματολός από το χωριό Παλούμπα της Γορτυνίας.

Παναγής Ζαχαρίτσας

Φιλικός, μέλος της Διοικητικής Επιτροπής Αθηνών κατά την έναρξη του Αγώνα (1821) και αργότερα πληρεξούσιος Αθηνών στη Β' Εθνοσυνέλευση (1823).

Παναγιώτης Κακλαμάνος ή Χρυσανθόπουλος
Αγωνιστής του 1821 από τη Βυτίνα Γορτυνίας.

Παναγιώτης Κρεβατάς
Αγωνιστή του 1821.

Πάνου, Γεώργιος (1770-1863)
Ναύαρχος, αγωνιστής του 1821 και φιλικός από τις Σπέτσες.

Πανουργιάς Ξεροδημήτρης (1759-1834)
Περιώνυμος κλεφταρματολός Σαλώνων και φιλικός από τη Δρέμισα της Φωκίδας.

Πανταζής, Ιωάννης (+1821)
Ένας από τους δώδεκα Αθηναίους προκρίτους κατά την εποχή του Αγώνα.

Παπαδιαμαντόπουλος, Ιωάννης (1766-1826)
Φιλικός και αγωνιστής του 1821, ηπειρώτικης καταγωγής.

Παπαθύμιος
Με το όνομα αυτό είναι γνωστός ο ιερέας και αγωνιστής του 1821 Ευθύμιος Βλαχάβας.

Παπανικολής, Δημήτριος (1790-1855)

Διάσημος πυρπολητής και ναυτικός, αγωνιστής του 1821 από τα Ψαρά.

Παπαρρηγόπουλος, Ιωάννης (1780-1874)

Φιλικός και αγωνιστής του 1821 από τη Νάξο.

Παπαρρηγόπουλος, Κωνσταντίνος (1815-1891)

Ο επιφανέστερος, ο "εθνικός" ιστορικός της νεότερης Ελλάδας. Το 1860 άρχισε να δημοσιεύει το περίφημο έργο του "Ιστορία του Ελληνικού Έθνους", το οποίο ολοκληρώθηκε το 1872 σε πέντε τόμους.

Παπαρσένης (1773-1822)

Κληρικός, φιλικός και αγωνιστής του 1821, από το Κρανίδι της Αργολίδας.

Παπός (ή Παππός), Αριστείδης (+1821)

Δάσκαλος και φιλικός από τη Θεσσαλία, από τους πρώτους αποστόλους της Φιλικής Εταιρείας στην οποία μυήθηκε το 1818.

Παπατσόρης, Δημήτριος

Κληρικός (πρωθιερέας), αγωνιστής του 1821 από το Σουλιμά Τριφυλίας.

Παπατσώνης, Δημήτριος (1798-1825)

Αγωνιστής του 1821, στρατιωτικός και πολιτικός από την Ανδρούσα Μεσσηνίας.

Παππός, Εμμανουήλ (+1821)

Ήρωας αγωνιστής του 1821 και φιλικός, από τη Δοβίστα Σερρών.

Παυλής, Αλέξης (Παυλής Αλεξίου)

Αθηναίος αγωνιστής και πυριτιδοποιός κατά τον Αγώνα του 1821.

Περραιβός, Χριστόφορος (1773/74-1863)

Αγωνιστής του 1821 και ιστορικός από τις Επάνω Πούρλες της περιοχής της αρχαίας Περραιβίας στη Θεσσαλία (κοντά στον Όλυμπο).

Πετ(ι)μεζάς

Επώνυμο οικογενείας από τα Καλάβρυτα, ηπειρωτικής καταγωγής και συγκεκριμένα από το χωριό Σουδενά (γι' αυτό και έκτισαν ένα ομώνυμο χωριό στα Καλάβρυτα). Μέλη της διακρίθηκαν κατά τα Ορλωφικά, την Επανάσταση του 1821 και μετά την Απελευθέρωση.

Πέτας (ο) ή Πέτα (το)

Κωμόπολη κοντά στην Άρτα σε υψόμετρο 180. Κοντά στην κωμόπολη αυτή έγινε στις 4 Ιουλίου 1822 η περίφημη μάχη του Πέτα ανάμεσα στα ελληνικά στρατεύματα, υπό τον Αλεξ. Μαυροκορδάτο, και στις τουρκικές δυνάμεις με αρχηγούς τον Ρεσίτ Πασά Κιουταχή και τον Ισμαήλ Πλιάσαν.

Πέτρα

Χωριό και ομώνυμη στενή δίοδος στη βόρεια Βοιωτία, κοντά στην Κωπαΐδα, από την οποία περνάει η Εθνική Οδός Αθηνών-Λαμίας και η σιδηροδρομική γραμμή Αθηνών-Θεσσαλονίκης. Στη στενωπό της Πέτρας έγινε στις 12 Σεπτεμβρίου 1829 η τελευταία μάχη του Αγώνα ανάμεσα σε 7.000 Τούρκους και 3.000 Έλληνες με αρχηγό το Δημήτριο Υψηλάντη.

Πετράκης, Ανάργυρος (1793-1876)

Γιατρός κατά τους χρόνους της Ελληνικής Επανάστασης, από την παλιά αθηναϊκή οικογένεια των Πετράκη. Διετέλεσε Δήμαρχος Αθηναίων από το 1835 έως το 1837.

Πινότσης Λάζαρος (1765-1859)

Υδραίος ναυτικός (πλοίαρχος), αγωνιστής του 1821.

Πιπίνος Ανδρέας (+1836)

Υδραίος πυρπολητής, ένας από τους πιο γενναίους ναυτικούς αγωνιστές του 1821.

Πίσσας, Ευστράτιος (1797-1885)

Φιλικός και στρατιωτικός του 1821, από τις Κυδωνίες Μ.Ασίας.

Πλαπούτας, Δημήτριος ή Κολιόπουλος (1786-1864)

Αγωνιστής του 1821, στρατηγός από τη μεγάλη οικογένεια των Πλαπούταιων της Γορτυνίας. Ο Δημήτριος (Δημητράκης) Πλαπούτας (ή Κολιόπουλος) ήταν Έλληνας στρατηγός, βουλευτής Καρύταινας (1844-1847), γεροϋσιαστής (1847-1862), επίτιμος υπασπιστής του βασιλιά Όθωνα, Διοικητής της 12ης Τετραρχίας Αρκαδίας της Βασιλικής Φάλαγγας του Όθωνα, και αγωνιστής της ελληνικής επανάστασης. Ήταν φιλικός, επικεφαλής του αγώνα στην Αρκαδία μαζί με τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη. Συγκρότησε δικό του στρατό και διακρίθηκε στη μάχη του Βαλτετσίου και στη πολιορκία της Τρίπολης. Αργότερα με τον ερχομό του Ιμπραήμ πολέμησε μαζί με τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη.

Πλυτάς (ή Πλητάς) Φίλιππος (+1826)

Αγωνιστής του 1821 από την Άνδρο (ή κατ' άλλους από τη Χίο).

Πολυζώιδης Αναστάσιος (1802-1873)

Δικαστικός, πολιτικός και λόγιος από το Μελένικο της Μακεδονίας. Διατύπωσε μαζί με άλλους το κείμενο του Συντάγματος της Επιδαύρου και την Επαναστατική Διακήρυξη της 15 Ιανουαρίου 1822.

Ποριώτης, Ιωάννης

Αθηναίος αγωνιστής της Επανάστασης του 1821.

Πουκεβίλ, Φρανσουά (Rougevillle προφέρεται Πουκβίλ, 1770-1838)

Γάλλος διπλωμάτης, περιηγητής και ιστορικός από το Μαλρώ, θερμός φιλέλληνας. Τα έργα του συνέβαλαν πολύ στην ανάπτυξη του φιλελληνικού ρεύματος στην Ευρώπη.

Πραΐδης, Γεώργιος (1791-1873)

Πολιτικός από τα Μουδανιά της Μ.Ασίας. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία στο Βουκουρέστι. Κατά την Επανάσταση του 1821 κατέβηκε στην Ελλάδα και υπηρέτησε κοντά στον Αλεξ. Μαυροκορδάτο.

Ράγκος

Επώνυμο αγωνιστών του 1821:

Ράγκος Κωνσταντίνος

Οπλαρχηγός-αρματολός των Αγράφων, πρόκριτος και στρατηγός κατά την Επανάσταση του 1821

Ράγκος, Ιωάννης (1790-1865)

Φιλικός και οπλαρχηγός κατά την Επανάσταση του 1821, από το Βάλτο.

Ράγκος, Πάνος

Αγωνιστής του 1821. Διετέλεσε μέλος του Πανελληνίου επί Καποδίστρια (1828).

Ράδος

Επώνυμο δύο επιφανών Ελλήνων, παππού και εγγονού:

Ράδος, Κωνσταντίνος (1785-1865)

Φιλικός και αγωνιστής του 1821, από την Ήπειρο. Σημ. Στην υπ'αρ. 1205/1928 Πράξη Ονοματοθεσίας της οδού δεν αναγράφεται για ποιόν από τους δύο Κωνσταντίνους Ράδους πρόκειται. Μάλλον θα πρόκειται για τον πρώτο, αφού κατά την εποχή της ονοματοθεσίας ζούσε ακόμη ο δεύτερος.

Ραζηκότσικας (Ραζή-Κότσικας), Αθανάσιος (1798-1826)

Οπλαρχηγός της Επανάστασης του 1821, από αρχοντική οικογένεια του Μεσολογγίου.

Ράμφος, Κωνσταντίνος (Κωνσταντής, 1776-1871)

Αγωνιστής του 1821, δημοσιογράφος και συγγραφέας από τη Χίο.

Ρατζιέρης (το σωστό είναι Ραζιέρι, Rasieri, +1825)

Ιταλός φιλέλληνας από το Πεδεμόντιο ή από τη Σαρδηνία, αξιωματικός του μηχανικού.

Ραφτόπουλος (ή Ραπτόπουλος), Χριστόδουλος

Οπλαρχηγός, αγωνιστής του 1821.

Ρέντης, Θεοχάρης (1778-1825)

Προεστός της Πελοποννήσου, φιλικός και πολιτικός του 1821, από την Κόρινθο.

Ρήγας, Βελεστινλής ή Φεραίος (1757-1798)

Εθνομάρτυς, πρόδρομος της Ελληνικής Επανάστασης και του Ελληνικού Διαφωτισμού, και κήρυκας της Βαλκανικής Ομοσπονδίας, από το Βελεστίνο (αρχ. Φεραί) της Θεσσαλίας.

Ριγκάλ, Στέφανος, Κλαύδιος (Rigal, +1827)

Αξιωματικός του γαλλικού στρατού και φιλέλληνας, από την πόλη Αρλ. Με την κήρυξη της Επανάστασης του 1821 ήλθε στην Ελλάδα και κατατάχθηκε στο λόχο των Φιλελλήνων.

Ριζάρης Γεώργιος (1769-1841)

Εργάστηκε ως έμπορος στη Ρωσία (από το 1806) μαζί με τον αδελφό του Μάνθο και βοήθησε οικονομικά τον Αγώνα.

Ρόδιος, Παναγιώτης (1789-1851)

Πολιτικός και στρατιωτικός, αγωνιστής του 1821, από τη Ρόδο.

Ροζαρόλ ή Ροζαρόλι, Ιωσήφ (υποστράτηγος βαρώνος Ροζαρόλ Σκόρτζα, Rossaroli, 1775-1825)

Ιταλός στρατιωτικός και φιλέλληνας από τη Νεάπολη, καταγόμενος από τους κόμητες Λαβάνια.

Ρομπέρ, Φραγκίσκος (Robert, 1796q-1826)

Γάλλος φιλέλληνας, αξιωματικός (ταγματάρχης) του στρατού του Ναπολέοντος. Μετά την έναρξη της Επανάστασης του 1821 ήλθε στην Ελλάδα και κατατάχθηκε στο σώμα των Φιλελλήνων.

Ρουμπέσης Δήμος (+1821)

Οπλαρχηγός του 1821 από την Αθήνα.

Ρώμας

Επώνυμο οικογένειας ευπατρίδων της Ζακύνθου.

Σάλωνα

Μεσαιωνική ονομασία της Άμφισσας, που διατηρήθηκε μέχρι τα νεότερα χρόνια. Με το όνομα "Συνέλευση των Σαλώνων" είναι γνωστή η συνέλευση της 15-19 Νοεμβρίου 1821 στην Άμφισσα, με την οποία συστήθηκε ο Άρειος Πάγος της Ανατολικής Ελλάδας.

Σάμος

Νησί του Ανατολικού Αιγαίου, πολύ κοντά στη Μικρασιατική ακτή. Η Επανάσταση, κηρύχθηκε εκεί στις 17 Απριλίου 1821 με αρχηγό τον Λυκούργο Λογοθέτη. Στις 5 Αυγούστου 1824 έγινε η ναυμαχία της Σάμου

(περισσότερο γνωστή ως ναυμαχία του Γέροντα) στην οποία οι Έλληνες νίκησαν τον τουρκικό στόλο.

Σανταρόζα, κόμης Σαντόρε ντι- (Santarosa, 1783-1825)

Ιταλός φιλέλληνας από το Σαβιλιάνο της Σαβοΐας.

Σαράντης, Βασίλειος (+1821)

Αθηναίος πρόκριτος των αρχών του 19ου αι. Στις 10 Απριλίου 1821, λίγο πριν την έναρξη της Επανάστασης στην Αττική, συνελήφθη ως όμηρος από τους Τούρκους, φυλακίστηκε στην Ακρόπολη και λίγο αργότερα εκτελέστηκε.

Σαρκουδίνος, Δημήτριος(Μήτρος, 1796-1826)

Αγωνιστής του 1821.

Σαρχής, Νικόλαος (1794-1823)

Αθηναίος οπλαρχηγός, αγωνιστής του 1821.

Σατωβριάνδος, Φρανσουά Ωγκύστ Ρενέ υποκόμης- (Chateaubriand, 1768-1848)

Γάλλος συγγραφέας, πρόδρομος του Ρομαντισμού, ακαδημαϊκός και πολιτικός, θερμός φιλέλληνας.

Σαχίνης, Γεώργιος (1789-1864)

Υδραίος ναύαρχος και αγωνιστής του 1821 (το επώνυμο του προέρχεται από την τουρκική λέξη "σα(χ)ίν" που σημαίνει γεράκι. Ήταν πλοιοκτήτης, αγωνιστής του 1821 και ένας από τους ικανότερους ναυμάχους της

εποχής. Όταν ξέσπασε η επανάσταση βρισκόταν στη Σικελία. Αμέσως γύρισε και εντάχθηκε στον ναυτικό στόλο της Ύδρας, με το πλοίο του Μιλτιάδης με το οποίο πήρε μέρος σε πάνω από είκοσι ναυμαχίες υπό τον ναύαρχο Ανδρέα Μιαούλη. Το 1823 έγινε διοικητής Σύρου και Μυκόνου. Με την έλευση του Καποδίστρια το 1828 έγινε κυβερνήτης της εθνικής κορβέτας Ύδρα με την οποία του ανατέθηκε ο αποκλεισμός του Μαλιακού Κόλπου.

Σαχτούρης, Γεώργιος (1783-1841)

Υδραίος ναυτικός, αγωνιστής του 1821.

Σεβαλιέ Λουί-Λουδοβίκος (Chevalier +1822)

Ελβετός αντισυνταγματάρχης και φιλέλληνας από την πόλη Ορντρ (Ordre).

Σέκερης

Επώνυμο τριών αδελφών από την Τρίπολη (Αθανασίου, Παναγιώτη και Γεωργίου), επιφανών φιλικών. Ο Γεώργιος (+1822) ήταν ο πρώτος από τους αδελφούς που έγινε φιλικός και μύησε και τους άλλους δύο.

Σέλλεϋ, Πέρσν Μπυς (Sheley, 1792-1822)

Ένας από τους μεγαλύτερους λυρικούς ποιητές της Αγγλίας και θερμός φιλέλληνας.

Σήφακας, Αντώνιος (+1897)

Περιώνυμος κρητικός οπλαρχηγός, από ιστορική οικογένεια του Αποκορώνου. Ήταν νεότερος αδελφός του οπλαρχηγού Ιωσήφ (Σήφη)

Κωνσταντουδάκη ή Σήφακα (1774-1823) και πήρε μέρος σε όλους τους αγώνες της Κρήτης από το 1821 έως το 1878.

Σισίνης, Γεώργιος (1769-1831)

Αγωνιστής του 1821 από τη Γαστούνη, ένας από τους προκρίτους της πόλεως.

Σκαλτσάς Δήμος ή Σκαλτσοδήμος (+1826)

Αγωνιστής του 1821 από την Αρτοτίνα (γεννήθηκε στα τέλη του 18ου αι.), οπλαρχηγός Δωρίδας.

Σκουζές, Παναγής (1777-1847)

Αθηναίος οπλαρχηγός και αγωνιστής του 1821, από παλιά αλλά φτωχή σε μετρητά αθηναϊκή οικογένεια.

Σκουλένι (Sculiani)

Χωριό της Μολδαβίας (Ρουμανία) στον ποταμό Σίζα, παραπόταμο του Προύθου. Κοντά βρίσκεται η Μονή Σκουλενίου, όπου στις 16-17 Ιουνίου 1821 έγινε η τελευταία μάχη της Επανάστασης στη Μολδοβλαχία.

Σκουρτανιώτης

Επώνυμο δύο αγωνιστών του 1821. Ο Γεώργιος Σκουρτανιώτης ήταν οπλαρχηγός από την Αττική. Ο Αθανάσιος Σκουρτανιώτης(1793-1825) ήταν οπλαρχηγός από τα Σκούρτα Θηβών.

Σκουφάς, Νικόλαος (1779-1818)

Ένας από τους ιδρυτές της Φιλικής Εταιρείας (στην οποία είχε τα συνθηματικά στοιχεία Α.Γ.) από το Κομπότι της Άρτας.

Σκούφος, Γεώργιος (1803-1873)

Αγωνιστής του 1821 και πολιτικός δήμαρχος Αθηναίων.

Σολιώτης ή Χριστοδούλου Νικόλαος(1785-1841)

Φιλικός και οπλαρχηγός, από το χωριό Σόλοι των Καλαβρύτων, ένας από τους πρωτοπόρους στην κήρυξη της Επανάστασης του 1821.

Σολωμός, Διονύσιος (1798-1857)

Ο εθνικός μας ποιητής. Το 1823, εμπνεόμενος από την Ελληνική Επανάσταση, έγραψε το μεγαλειώδη "Ύμνον προς την Ελευθερίαν", τα τρία πρώτα τετράστιχα του οποίου μελοποιημένα από τον Νικόλαο Μάντζαρο αποτελούν τον Εθνικό μας Ύμνο (από το 1864).

Σούκας Γ.

Δεν βρέθηκαν στοιχεία για τον Γ. Σούκα, είναι πάρα πολύ πιθανό όμως να πρόκειται για τον Σουλιώτη Γούζιο Ζούκα, αγωνιστή του 1821.

Σούλι

Χωριό της Ηπείρου ΝΔ των Ιωαννίνων. Ο ηρωισμός των Σουλιωτών και η αγάπη τους για την ελευθερία έμεινε παροιμιώδης.

Σουλιώτες

Οι κάτοικοι της περιοχής του Σουλίου. Σημαντικές σουλιώτικες οικογένειες (φάρες) ήταν οι Τζαβελλαίοι, οι Μποτσαραίοι, οι Δράκοι, οι Δαγκλήδες κ.ά.

Σουλτάνης, Γιαννούλης ή Γιαννάκης (1790-1826)

Οπλαρχηγός της Ακαρνανίας από τη Βόνιτσα. Πολέμησε στο Μεσολόγγι, όπου διακρίθηκε ιδιαίτερα κατά την Έξοδο (10 Απριλίου 1826).

Σοφιανόπουλος, Παναγιώτης (Παναγής, 1786-1856)

Γιατρός (ιατροφιλόσοφος) και αγωνιστής του 1821 από το Σοπωτό Καλαβρύτων.

Σπέτσες

Νησί του Μυρτώου πελάγους στην είσοδο του Αργολικού Κόλπου, κοντά στην Ερμιονίδα. Ο στόλος τους ήταν παρών σε όλες τις ναυτικές επιχειρήσεις της περιόδου 1821-1830, στις οποίες και διακρίθηκε. Στις 8 Σεπτεμβρίου 1822 έγινε νικηφόρα για τους Έλληνες ναυμαχία στον πορθμό των Σπετσών. Πατρίδα της Μπουμπουλίνας.

Σπηλιάδης, Νικόλαος (1785-1867)

Αγωνιστής του 1821 και πολιτικός από την Τριπολιτσά.

Σταθακόπουλος Δήμος

Αγωνιστής από τα Καλάβρυτα (μάλλον το χωριό Τσορωτά / Λευκάσιον) της ομάδας των Πετιμεζαίων, πρόγονος του μέλους μας Δημήτρη Σταθακόπουλου.

Σταΐκος

Επώνυμο παλιάς αρχοντικής οικογένειας από το Αγρίνιο. Αναφέρεται από το 17ο αι., και πολλά μέλη της διακρίθηκαν ως φιλικοί, αγωνιστές του 1821, πολιτικοί κλπ.

Σταΐκος Σταϊκόπουλος (1798-1835)

Αγωνιστής του 1821 και πορθητής του Παλαμηδίου.

Στάνχωπ, Λέστερ (Stanhope, 1784-1862)

Άγγλος ευγενής (κόμης του Χάρρινγκτον), συνταγματάρχης, φίλος του Λόρδου Βύρωνος και θερμός φιλέλληνας, μέλος της Εταιρείας των Φιλομούσων.

Σταύρου Γεώργιος (1788-1869)

Τραπεζίτης από τα Ιωάννινα, ιδρυτής της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και βοήθησε ποικιλοτρόπως την Επανάσταση (αποστολή όπλων, τροφίμων κ.λπ.).

Στραταίοι

Οικογένεια αρματολών και αγωνιστών του 1821 από το Βάλτο της Ακαρνανίας, ηπειρωτικής καταγωγής.

Στρατούλας, Μανούσος (+1821)

Κρητικός οπλαρχηγός.

Στρίγκος, Ιωάννης (1790 - 1875)

Γεννήθηκε στο Κρανίδι Ερμιόνης και ήταν γιος του Νικόλαου Στρίγκου. Με την έναρξη της επανάστασης συγκρότησε δικό του στρατιωτικό σώμα συμμετέχοντας στην πολιορκία της Τριπολιτσάς υπο τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη , του οποίου ήταν και προσωπικός φίλος. Επίσης έλαβε μέρος και στην πολιορκία του Ναυπλίου , στην μάχη των Δερβενακίων καθώς και σε διάφορες μάχες υπό τον Μακρυγιάννη . Για την προσφορά του στον αγώνα του δόθηκε το αξίωμα του χιλιάρχου. Γιος του ήταν ο Κωνσταντίνος Στρίγκος και εγγονός του ο πολιτικός και επιχειρηματίας Γεώργιος Στρίγκος .

Στριφτόμπολας, Αναγνώστης (1778-1821)

Φιλικός, αγωνιστής του 1821 από την Κέρτεζη των Καλαβρύτων, ανιψιός του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη.

Στρογκόνωφ, Γρηγόριος Αλεξάνδροβιτς (1770-1857)

Ρώσος διπλωμάτης, από μεγάλη οικογένεια ευγενών. Ήταν πρεσβευτής στην Τουρκία την εποχή της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Θερμός φιλέλληνας, βοήθησε με κάθε τρόπο τον Αγώνα.

Συμεών Ζαχαρίτσας (1787-1827)

γιος του. Διέθεσε ολόκληρη την περιουσία του για τον Αγώνα, πήρε μέρος στην πολιορκία της Ακροπόλεως και έπεσε στη μάχη του Αναλάτου.

Σφαέλ(λ)ος, Ανδρέας (+1821)

Αγωνιστής και φιλικός (1819), από την Κεφαλονιά.

Σφακτηρία

Βραχώδες και ακατοίκητο νησί μπροστά στο λιμάνι της Πύλου, το οποίο κλείνει από τα δυτικά.. Στην Επανάσταση του 1821 έγιναν εκεί (Απρίλιος 1825) μεγάλες συγκρούσεις ανάμεσα στο στρατό του Ιμπραήμ και τους εκεί οχυρωμένους Έλληνες, δυσμενείς για τους τελευταίους.

Σωνιέρος, Σπυρίδων (Saunier, 1798-1864)

Κερκυραίος ελληνογάλλος αγωνιστής του 1821.

Ταϊχμάν, Γουλιέλμος (Teichmann, +1822)

Γερμανός (Πρώσος) φιλέλληνας υπολοχαγός από το Βερολίνο, που σκοτώθηκε στη μάχη του Πέτα (4 Ιουλίου 1822).

Ταρέλλα, Πέτρος (Tarella, +1822)

Ιταλός φιλέλληνας, από το Πεδεμόντιο. Πολέμησε στη μάχη του Πέτα, όπου και τραυματίστηκε βαριά, ενώ υποχώρησε με το σύνταγμα του μέσα από το χωριό. Πέθανε έπειτα από λίγο στην Άρτα.

Τερτσέτης, Γεώργιος (1800-1874)

Δικαστικός, συγγραφέας και ποιητής της Επτανησιακής Σχολής, από τη Ζάκυνθο. Αργότερα (1833) έγινε δικαστής στο Ναύπλιο. Κατά τη δίκη του Θεοδ. Κολοκοτρώνη (1834), μαζί με τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου Δ. Πολυζωΐδη, αρνήθηκε να υπογράψει την καταδίκη του "Γέρου του Μωρηά" σε θάνατο.

Τζαβέλλας (ή Τσαβέλλας)

Επώνυμο μιας από τις πιο σημαντικές φάρες (οικογένειες) του Σουλίου.

Τζαβέλλας Κίτσος (Σούλι, 1801 - Μεσολόγγι, 9 Μαρτίου 1855)

Έλληνας αγωνιστής της επανάστασης του 1821 από το Σούλι της Ηπείρου και μετέπειτα στρατηγός, υπουργός και πρωθυπουργός. Γιος του Φώτου Τζαβέλα και εγγονός του Λάμπρου Τζαβέλα και της Μόσχως. Πέρασε τα πρώτα χρόνια της ζωής του στην Κέρκυρα, όπου κατέφυγε η οικογένειά του όταν καταλήφθηκε το Σούλι το 1803 από τον Αλή Πασά και το 1820 γύρισε μαζί με τους Σουλιώτες στην πατρίδα του, όπου ανακηρύχτηκε καπετάνιος - αρχηγός, σε ηλικία μόλις 19 χρονών. Το 1822 πήρε μέρος, μαζί με το Μάρκο Μπότσαρη, στην Πρώτη πολιορκία του Μεσολογγίου το φθινόπωρο του 1822 και στη μάχη του Κεφαλόβρυσου τον Αύγουστο του 1823. Πήρε μέρος και στη πολιορκία του Αιτωλικού το 1823. Στις αρχές Ιουνίου του 1823 έλαβε το δίπλωμα στρατηγίας και μπόρεσε έτσι να πολεμήσει και να διακριθεί στις μάχες στο Κεφαλόβρυσο Καρπενησίου (8 Αυγούστου 1823), στην Καλιακούδα (28 Αυγούστου 1823), οπότε μετά το θάνατο του Ζυγούρη Τζαβέλα έγινε αρχηγός του σώματος των Σουλιωτών αλλά και στο σκαλί του Ανατολικού (17 Νοεμβρίου 1823). Συνεργάστηκε με τον Καραϊσκάκη στη νίκη της Αμπλιανής στις 14 Ιουλίου 1824 όπου για την ηρωική του δράση όλοι τον αποκαλούσαν "Ο Ήρωας της Αμπλιανής". Την Άνοιξη του 1825 ακολούθησαν οι μάχες εναντίον του Ιμπραήμ. Έλαβε μέρος στη μάχη που διεξήχθη στο Κρεμμύδι (7 Απριλίου 1825), όπου οι Έλληνες με αρχηγό το ναυτικό Σκούρτη, άπειρο στους αγώνες στην ξηρά υπέστησαν συντριπτική ήττα. Εν συνεχεία μετά την επιστροφή των Ρουμελιώτικων στρατευμάτων στη Στερεά Ελλάδα κατήγαγε μαζί με τον Γ. Καραϊσκάκη σημαντική νίκη κατά των Τούρκων στο Δίστομο (9 Ιουνίου 1825). Στη συνέχεια μετακινήθηκε στη Δυτική Στερεά Ελλάδα και υποστήριξε με τα σώματα που τελούσαν υπό τον Γ. Καραϊσκάκη, τον αγώνα των εγκλείστων στη Γ' Πολιορκία του Μεσολογγίου (15 Απριλίου 1825 - 10 Απριλίου 1826) με κορυφαία πράξη του τη νυχτερινή έφοδο κατά του Τουρκικού στρατοπέδου στις 25 Ιουλίου 1825, σε συνεργασία με τους πολιορκημένους. Στις 7 Αυγούστου 1825 εισήλθε στην πόλη επικεφαλής 580 ανδρών ενισχύοντας την άμυνά της και διαπρέποντας στις εκτός των τειχών εφόδους κατά των Τουρκοαιγυπτίων.

Στις 28 Φεβρουαρίου 1826 ηγήθηκε της επίθεσης των Ελλήνων εναντίον του στρατοπέδου του Κιουταχί, ενώ ταυτόχρονα οι Τουρκοαιγύπτιοι

καταλάμβαναν τη στρατηγικής αξίας νησίδα του Ντολμά Αιτωλικού. Στις 25 Μαρτίου 1826 πρωταγωνίστησε στη θρυλική μάχη της Κλείσοβας, η οποία στοίχισε στους επιτιθέμενους Τουρκοαιγύπτιους 3.500 νεκρούς και τραυματίες. Κατά την έξοδο της Φρουράς του Μεσολογγίου που ακολούθησε, οδήγησε μία από τις τρεις φάλαγγες των Εξοδιτών και κατέφυγε στο Ναύπλιο. Αργότερα, το 1827, πολέμησε στην Αττική με τον Γ. Καραϊσκάκη, μετά το θάνατο του οποίου διορίστηκε αρχηγός του στρατοπέδου στον Πειραιά. Ο Καποδίστριας τον έκανε χιλίαρχο της Α' Χιλιαρχίας το 1828, αναθέτοντάς του μάλιστα να εκκαθαρίσει την Στερεά Ελλάδα από τους Τουρκαλβανούς και τους Τουρκοαιγυπτίους, ενώ το 1829 συμμετείχε στην ανακατάληψη του Αντιρρίου, της Ναυπάκτου και του Μεσολογγίου

Τζαβέλλας Λάμπρος (Σούλι, 1745 - 1795)

Αρχηγός της φάρας (πατριάς) των Τζαβελλαίων, Ελληνικής οικογένειας από το Σούλι του νομού Θεσπρωτίας. Η δράση του μαρτυρείται από το 1789. Σε έγγραφο που υπάρχει από εκείνη την εποχή, φαίνεται πως ο Τζαβέλλας δίνει την υπόσχεση να επιτεθεί στους Τούρκους και τους Τουρκαλβανούς της Στεράς Ελλάδας. Ο Αλι Πασάς επιτέθηκε στο Σούλι με 10.000 Τούρκους κι Αλβανούς τον Ιούλιο του 1792. Στη μάχη της Κιάφας, οι Τουρκαλβανοί αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν αφήνοντάς χιλιάδες νεκρούς και τραυματίες. Δυστυχώς, όμως, στην μάχη αυτή, τραυματίστηκε κι ο Λάμπρος. Πέθανε, τελικώς, τρία χρόνια αργότερα.

Τζαβέλλας Φώτος

Διαδέχθηκε τον πατέρα του στην ηγεσία των Σουλιωτών, μετά την μάχη της Κιάφας και την ήττα του Αλή Πασά. Παρά τη συνθηκολόγηση, ο Αλή Πασάς ξεκίνησε νέες επιθέσεις (1800 - 1803) εναντίον των Σουλιωτών. Ο Φώτος Τζαβέλλας διακρίθηκε στις μάχες αυτές για τον ηρωισμό του και το πνεύμα του ηγέτη. Τον Δεκέμβριο του 1803, ο Τουρκαλβανός άρχοντας καταλαμβάνει το Σούλι. Οι Σουλιώτες αναγκάζονται να διασκορπιστούν. Ο Φώτος Τζαβέλλας κατέφυγε στην Πάργα κι έπειτα στην Κέρκυρα, όπου,

άλλωστε, είχαν προσφύγει πολλές Σουλιώτικες φάρες. Στην Κέρκυρα υπηρέτησε ως αξιωματικός στο στρατιωτικό σώμα που είχε δημιουργηθεί από τους Ρώσους, προκειμένου να προστατέψουν το νησί που τότε κατείχαν. Στο εν λόγω σώμα είχαν ενταχθεί κι άλλοι Σουλιώτες, πολλοί κλεφταρματολοί, ντόπιοι νησιώτες κι εθελοντές από την κυρίως Ήπειρο. Το 1807 η Κέρκυρα καταλαμβάνεται από τους Γάλλους. Ο Φώτος Τζαβέλλας ορίστηκε από τους Γάλλους χιλίαρχος του Συντάγματος τους. Πέθανε λίγο αργότερα με τον βαθμό αυτό.

Τζέβας, Δημήτριος (+1827)

Αθηναίος οπλαρχηγός από τη Χασιά, που πήρε μέρος στην Επανάσταση του 1821.

Τζιραίοι

Εθνομάρτυρες από την Κωνσταντινούπολη, πατέρας και γιος. Ο Στέφανος Τζίρας ή Τσιράς και ο γιος του Αντώνιος Τζιράς ή Τσιράς συνελήφθησαν στην Κωνσταντινούπολη από τους Τούρκους μόλις κηρύχθηκε η Επανάσταση το 1821 και αποκεφαλίστηκαν επειδή η καταγωγή της οικογένειας ήταν από την Πελοπόννησο.

Τζώρτζ, σερ Ριχάρδος (Church, προφ. Τσέρτς, επικράτησε το Τσώρτς 1784-1873)

Στρατιωτικός και φιλέλληνας από το Κορκ της Ιρλανδίας.

Τομπάζης

Επώνυμο επιφανούς οικογένειας από τα Βουρλά της Μ. Ασίας που εγκαταστάθηκε στην Ύδρα το 1668.

Τορβάς, Γεώργιος

Αγωνιστής κατά την Επανάσταση του 1821.

Τούσας, Αθανάσιος (+1827)

Οπλαρχηγός του 1821.

Τράιμπερ, Ερρίκος (TreiberB, 1769-1882)

Γερμανός γιατρός και φιλέλληνας από το Μαϊνίγγεν της Σαξονίας.

Τράκας, Κομνάς (1786-1840)

Φιλικός, αρματολός και αγωνιστής του 1821, από την Αγοριανή της Φθιώτιδας.

Τριανταφύλλου, Σπυρίδων

Ιερομόναχος και εθνομάρτυς. Αποκεφαλίστηκε από τους Τούρκους κατά την Επανάσταση του 1821.

Τρικούπης, Σπυρίδων (1788-1873)

Διακεκριμένος πολιτικός, ιστοριογράφος και λόγιος, από το Μεσολόγγι. Είναι ο πρώτος πρωθυπουργός του ελεύθερου Ελληνικού Κράτους.

Τρίπολις

Πόλη της Πελοποννήσου, πρωτεύουσα του νομού Αρκαδίας στην επαρχία Μαντινείας. Μετά την κατάληψή της χρησίμευσε ως έδρα της Πελοποννησιακής Γερουσίας και ως κέντρο διεξαγωγής του Αγώνα στην Πελοπόννησο. Όταν ο Ιμπραήμ ήλθε σε βοήθεια των Τούρκων το 1825, πέτυχε να καταλάβει την πόλη, την οποία όμως κατέστρεψε

προηγούμενος ο Θ. Κολοκοτρώνης για να μην χρησιμοποιηθεί ως βάση των Αιγυπτίων. Απελευθερώθηκε οριστικά το 1828, μετά τη Ναυμαχία του Ναυαρίνου, και από τότε ακολούθησε τις τύχες του νέου Ελληνικού Κράτους.

Τρίπος, Σάββας (1790-1850)

Υδραίος αγωνιστής, γιος του Γεωργίου Τρίπου, καγκελάριου της Ύδρας.

Τρουπάκης

Επώνυμο επιφανούς οικογένειας της Μάνης, που καταγόταν από τον κλάδο των Παλαιολόγων του Μυστρά. Μέλη της πήραν μέρος στον αγώνα του 1821.

Τσακάλωφ, Αθανάσιος (1788-1851)

Ένας από τους ιδρυτές της Φιλικής Εταιρείας, της οποίας θεωρείται ο αρχηγός, από τα Γιάννενα (συνθηματικά του στοιχείο στην Εταιρεία ήταν τα Α.Β.).

Τσαμαδός, Αναστάσιος (1774-1825)

Γενναίος ναυτικός, αγωνιστής του 1821 από την Ύδρα.

Τσελεπής, Γεώργιος (+1827)

Οπλαρχηγός του 1821, από την Αίγινα.

Τσέλιος, Δήμος ή Δημοτσέλιος ή Γεροδήμος (1785-1854)

Περίφημος στρατηγός της Επανάστασης του 1821, από τη Ζέβιτσα της Ακαρνανίας.

Τσέντνερ, ιππότης Φρειδερίκος φον-(Zentner)

Φιλέλληνας βαυαρός αξιωματικός (λοχαγός) του μηχανικού, από αριστοκρατική οικογένειας.

Τσερνοτόπουλος Ιωάννης

Φιλικός, από το χωριό Τσορωτά / Λευκάσιον Καλαβρύτων, σχετιζόμενος με τις οικογένειες Ζαΐμη και Πετιμεζά. Ο Ιωάννης Τσερνοτόπουλος ήλκε καταγωγή από τον πρώτο χριστιανό Σπαχή του Μοριά (1470-1535) Ιωάννη Τσερνο(ω)τά που ίδρυσε τον Πύργο Ηλείας, ανοικοδόμησε τις μονές Ταξιαρχών Αιγιαλείας και αγ. Γεωργίου φενεού, ίδρυσε τα χωριά Τσορωτά ή Τσερνωτά Καλαβρύτων και Μεσσηνίας κάνοντας πολλά γεφύρια και κρήνες καθώς και δημόσια έργα στο Μοριά. Πολέμησε στην κατάκτηση της Αιγύπτου το 1517 και αναφέρεται πως έσωσε από λεηλασία τη μονή Σινά. Πέθανε και ετάφη στη χώρα Κορίνθου το 1535. Ο εγγονός τους Ιωάννης Τσερνωτάς (γιός του Νικόλαου Τσερνωτά) έλαβε μέρος σε αποτυχημένη επανάσταση το Σεπτέμβριο του 1571, συνελήφθη μαζί με άλλους και εξελεπίσθη. Εκ μητρός πρόγονος του μέλους ΔΣ, Δημ. Σταθακόπουλου.

Τσοπανάκος (1789-1825)

Παρωνύμιο του λαϊκού ποιητή του Αγώνα Παναγιώτη Κάλλα, από τη Δημητσάνα.

Τσουδερός, Γεώργιος (1786-1859)

Από τα ηγετικά στελέχη της Επανάστασης του 1821.

Τσουδερός, Μελχισεδέκ (1770-1822)

Αδελφός του προηγούμενου, ηγούμενος της Μονής Πρέβελα και φιλικός.

Ύδρα

Βραχώδες και άνυδρο νησί του Αργολικού Κόλπου. Σε όλη τη διάρκεια του Αγώνα το ελληνικό ναυτικό αποτελούσαν σχεδόν μόνο υδραίικα, σπετσιώτικα και ψαριανά πλοία. Ο Ιμπραήμ αποκάλεσε την Ύδρα "Μικρή Αγγλία" όταν έφθασε με το στρατό του στην απέναντι ακτή της Πελοποννήσου, αποκλήθηκε δε επίσης και "Ελληνική Βενετία" επειδή ήταν πολιτικό και ναυτικό κέντρο.

Υπατρος, Δημήτριος (περ. 1788-1820)

Γιατρός από το Μέτσοβο, από τα πιο δραστήρια μέλη της Φιλικής Εταιρείας, στην οποία μυήθηκε το 1818.

Υψηλάντης

Παλαιά και αρχοντική οικογένεια, που συγγένεψε με τη βυζαντινή οικογένεια των Ξιφιλίνων.

Φαβιέρος, Κάρολος-Νικόλαος βαρώνος- (Fabvier, 1782-1855)

Γάλλος φιλέλληνας, συνταγματάρχης του πυροβολικού, που ήλθε και έδρασε στην Ελλάδα κατά την Επανάσταση του 1821.

Φαναριώται

Οι κάτοικοι που αποτελούσαν την ελληνική αριστοκρατία της Κωνσταντινουπόλεως.

Φαρμάκης, Ιωάννης Χατζή (1772-1821)

Περίφημος οπλαρχηγός του Ολύμπου και φιλικός, από τη Βλάτση (Μπλάτσι) της Δυτ. Μακεδονίας.

Φαρμακίδης, Θεόκλητος (1784-1860)

Περίφημος θεολόγος και κληρικός από το Νιμπεγλέρ (σημερινή Νίκαια) της Θεσσαλίας. Στη Βιέννη εξέδιδε, μαζί με τον Κωνσταντίνο Κοκκινάκη, το περιοδικό "Λόγιος Ερμής" και αργότερα στην Καλαμάτα εξέδωσε την πρώτη ελληνική εφημερίδα ("Ελληνική Σάλπιγξ").

Φιλέλληνες

Οι ξένοι που, από αγάπη προς την Ελλάδα, βοήθησαν κατά τον Αγώνα του 1821 για την ανεξαρτησία της είτε υλικά (στέλνοντας χρήματα και εφόδια) είτε ηθικά (λόγιοι, πολιτικοί κ.α.) είτε πολεμώντας στο πλευρό των Ελλήνων εναντίον των Τούρκων.

Φιλήμων, Ιωάννης (1798/99-1874)

Αγωνιστής του 1821, δημοσιογράφος και ιστορικός, από την Κωνσταντινούπολη, θρακικής καταγωγής.

Φιλική Εταιρεία

Μυστική Εταιρεία που ιδρύθηκε το 1814 στην Οδησό από τους Νικόλαο Σκουφά, Εμμανουήλ Ξάνθο, Αθανάσιο Τσακάλωφ και Παναγιώτη Αναγνωστόπουλο, με σκοπό την απελευθέρωση της Ελλάδας από τον τουρκικό ζυγό.

Φιλόθεος (+1821)

Επίσκοπος Δημητσάνας, λόγιος, φιλικός και εθνομάρτυς, κυπριακής καταγωγής.

Φίνλεϋ, Γεώργιος (Finley, Finlay, 1799-1875)

Βρετανός (Σκώτος), ιστορικός και φιλέλληνας, από το Φάβερσαμ.

Φλέσσας

Γρηγόριος Δίκαιος ή Φλέσσας, ο επιλεγόμενος Παπαφλέσσας, περιώνυμος αγωνιστής του 1821. Ο Γρηγόριος Δικαίος (βαπτιστικό όνομα Γεώργιος) (Πολιανή Μεσσηνίας, 1788 – Μανιάκι Μεσσηνίας, 20 Μαΐου 1825), περισσότερο γνωστός με το παρατσούκλι Παπαφλέσσας, ήταν κληρικός, πολιτικός και αγωνιστής της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Στην Κωνσταντινούπολη γνωρίστηκε με τον Αναγνωσταρά ο οποίος τον μύησε στη Φιλική Εταιρεία στις 21 Ιουνίου 1818. Στις εργασίες της Συνέλευσης της Βοστίτσας συμμετείχε και ο Παπαφλέσσας, ο οποίος παρουσίασε τις εντολές του Αλέξανδρου Υψηλάντη σχετικά με την έναρξη της Επανάστασης στο Μοριά. Συμμετείχε σε πολλές μάχες. Όταν το 1825 ο Ιμπραήμ πασάς εισέβαλε στην Πελοπόννησο, ο Παπαφλέσσας εκστράτευσε ο ίδιος εναντίον του. Το δρομολόγιό του ήταν αναχώρηση από Ναύπλιο, και μετάβαση διαδοχικά σε Τρίπολη, Λεοντάρι. Είχε καταφέρει να συγκεντρώσει περίπου 2.000 πολεμιστές. Στις 19 Μαΐου όταν φάνηκαν τα αιγυπτιακά στρατεύματα, περισσότεροι από 1.000 άνδρες του Παπαφλέσσα διασκορπίστηκαν και έμεινε με μόνο 600 (ή κατά άλλους 300) πολεμιστές. Στη Μάχη στο Μανιάκι στις 20 Μαΐου, βρήκε τον θάνατο προβάλλοντας ηρωική αντίσταση μαζί με τους λίγους άνδρες που του είχαν μείνει. Σύμφωνα με την ιστορία, που αναφέρουν και ορισμένοι ιστορικοί της επανάστασης, μετά το τέλος της μάχης ο Ιμπραήμ ζήτησε από τους στρατιώτες του να αναζητήσουν και να βρουν το νεκρό σώμα του Παπαφλέσσα. Όταν εκείνοι το βρήκαν, τους διέταξε να τοποθετήσουν πάνω στο ακέφαλο πτώμα το κεφάλι και να τον στήσουν σε μια βελανιδιά που βρισκόταν εκεί. Τότε ο Ιμπραήμ πλησίασε το νεκρό Παπαφλέσσα και τον φίλησε λέγοντας: «Αμαρτία να χαθεί τούτος ο πολέμαρχος!», σε ένδειξη αναγνώρισης της γενναιότητας, της ανιδιοτέλειας και του θάρρους του.

Φραντζής, Αμβρόσιος (1781-1851)

Κληρικός, αγωνιστής του 1821 και ιστορικός από το Μεσορρούγι (Νωνακρίδα) Καλαβρύτων.

Φωκάς, Γεράσιμος (περ. 1785-1829)

Φιλικός και αγωνιστής του 1821, από την Κεφαλονιά.

Φωριέλ, Κλωντ-Σαρλ (Fauriel, 1772-1844)

Γάλλος φιλόλογος και ιστορικός από το Σαιντ-Ετιέν. Με τις μελέτες του πάνω σε θέματα της ελληνικής δημοτικής ποιήσεως, που εξέδωσε σε δυο τόμους ("Δημώδη άσματα της νεωτέρας Ελλάδος", 1825-25) βοήθησε πολύ τον Αγώνα για την ελληνική ανεξαρτησία, παρ'όλον ότι δεν επισκέφθηκε ποτέ την Ελλάδα.

Φωτάκος (Φώτιος Χρυσανθόπουλος, 1798-1878)

Αγωνιστής του 1821, από τα Μαγούλιανα της Γορτυνίας (Αρκαδία).

Φωτήλας, Ασημάκης (1761-1835)

Πρόκριτος των Καλαβρύτων και φιλικός που διακρίθηκε για τις πολιτικές του υπηρεσίες πριν και κατά την Επανάσταση του 1821.

Φωτομάρας, Αθανάσιος (Νάσος) ή Γεροφωτομάρας

Φιλικός και στρατηγός της Επανάστασης του 1821, από το Σούλι.

Χαιρέτης

Οικογένεια από την Κρήτη, που διακρίθηκε στις κρητικές επαναστάσεις από το 1821 έως το 1866.

Χάμιλτον (Commodore Hamilton, 1788;-1856;)

Σκώτος κομποδόρος (+αρχηγός μοίρας) του βρετανικού ναυτικού, θερμός φιλέλληνας.

Χαν, Αμεδαίος-Εμμανουήλ (Hahn, 1801-1867)

Ελβετός φιλέλληνας αξιωματικός από τη Βέρνη.

Χάου, Σαμουήλ Γκρίντλεϋ (Howe, 1801-1876)

Αμερικανός γιατρός, παιδαγωγός και φιλάνθρωπος, θερμός φιλέλληνας από τη Βοστώνη. Ήλθε στην Ελλάδα το 1824 ως απεσταλμένος του Φιλελληνικού Κομιτάτου της Βοστώνης.

Χαραλάμπης, Σωτήριος (1760-1826)

Φιλικός, αγωνιστής του 1821, στρατιωτικός και πολιτικός, από τη Νωνακρίδα των Καλαβρύτων.

Χατζημιχάλης-Νταλιάνης (1775-1828)

Αγωνιστής του 1821 και στρατηγός με καταγωγή από το Δελβινάκι της Ηπείρου.

Χατζηπέτρος, Χριστόδουλος (1794/99-1869)

Αγωνιστής του 1821 και στρατηγός.

Χατζηχρήστος ή Χατζή-Χρήστος ή Χατζή-Χρίστος (1783-1853)

Στρατηγός, αγωνιστής του 1821, σερβικής καταγωγής, από το Βελιγράδι.

Χέϋδεν, Λογγίνος, κόμης- (Heydek και όχι Heyden, 1772-1840)

Ρώσος ναύαρχος, καταγόμενος από ευγενή οικογένεια της Ολλανδίας. Το 1827 στάλθηκε από τον τσάρο Νικόλαο Β' στη Μεσόγειο με τη ναυαρχίδα "Αζόφ" και άλλα επτά πλοία. Κατόρθωσε να πείσει τους άλλους δύο ναυάρχους της Αγγλίας Κόδριγκτον και της Γαλλίας Δεριγνύ, ότι έπρεπε να εφαρμόσουν το πρωτόκολλο του Λονδίνου, που απέβλεπε στην ελληνική ανεξαρτησία.

Χιλλ, Ιωάννης-Ερρικός (John Henry Hill, 1791-1882)

Αμερικανός ιεραπόστολος και φιλέλληνας από την Κολούμπια.

Χίος

Ένα από τα μεγάλα νησιά του αιγαίου. Κατά την Τουρκοκρατία γνώρισε μεγάλη ακμή. Πήρε μέρος στην Επανάσταση του 1821, αλλά το 1822 έπαθε μεγάλη καταστροφή (από τους 100.000 κατοίκους της σώθηκαν μόνο 15.000). Τον ίδιο χρόνο, στις 6/7 Ιουλίου, ο Κ. Κανάρης πυρπόλησε στο λιμάνι της την τουρκική ναυαρχίδα. Η καταστροφή της Χίου έκανε φοβερή εντύπωση στο εξωτερικό και πολλοί ποιητές και καλλιτέχνες εμπνεύστηκαν από το θέμα αυτό. Περίφημα είναι το ποίημα του Βικτ. Ουγκώ "Το Ελληνόπουλο" (1828) που μετέφρασε ο Κ. Παλαμάς και ο ζωγραφικός πίνακας του Ντελακρουά με τον τίτλο "Η Σφαγή της Χίου".

Χριστόπουλος Αναστάσιος (+1854)

Αγωνιστής του 1821 και λόγιος από την Ανδρίτσαινα

Χρύσανθος Σερρών (1767-;)

Μητροπολίτης Σερρών από το 1811 και Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, από το Γραμματικόβο της Μακεδονίας. Μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία το 1818 και εργάστηκε για την εξέγερση της Μακεδονίας μαζί με τον Εμμανουήλ Παππά.

Ψαλλίδας, Αθανάσιος (1767-1829)

Λόγιος και συγγραφέας, από τα Γιάννενα, από τους εκπροσώπους του Ελληνικού Διαφωτισμού.

Ψαρά

Μικρό ιστορικό νησί του Αιγαίου, ΒΔ της Χίου. Στις 20 Ιουνίου 1824 ο τουρκικός στόλος του Χοσρέφ Πασά επιτέθηκε στα Ψαρά και κατέστρεψε τα πάντα. Η καταστροφή των Ψαρών συγκίνησε εξαιρετικά τους φιλέλληνες και ενέπνευσε τον Εθνικό μας ποιητή Διον. Σολωμό να γράψει το γνωστό επίγραμμα.

Ψαρουδάκης, Αναγνώστης

Εμποροπλοίαρχος και αγωνιστής του 1821, από τα Χανιά της Κρήτης με καταγωγή από τα Σφακιά.

Ψύλλας, Γεώργιος (1794-1878)

Φιλικός και πολιτικός από την Αθήνα.

Ωρκαρτ Δαβίδ (Urquhart, Ουρκουάρτος, 1805-1877)

Άγγλος (Σκώτος) φιλέλληνας, διπλωμάτης και συγγραφέας.

Ωρολογάς (Στεφανόπουλος Στέφανος)

Φιλικός από τη Ζάκυνθο, με καταγωγή από τη Γορτυνία.